

ผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนา
การจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประนอม ทรงสอาด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนา
การจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
ประนอม ทรงสอาด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2545

1000000000

ประนอม ทรงสอาด. (2545), ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย ครูปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 12 คน ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลมณีเฝ้า สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตและบันทึกการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย และแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม $IOC = 0.67$ ถึง 1 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องในความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.91$ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัยปรากฏว่าครูปฐมวัยทุกระดับชั้นที่ได้รับการนิเทศภายในโดยการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม พบว่า

1. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมโดยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกตลอดระยะเวลาของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย มีลักษณะที่ไม่เปลี่ยนในระหว่างสัปดาห์ที่ 1 และ 3 และมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

EFFECTS OF COLLABORATIVE SUPERVISION ON THE INSTRUCTIONAL
DEVELOPMENT OF PRESCHOOL TEACHERS

AN ABSTRACT

BY

PRANORM SONGSA - ARD

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
November 2002

Pranorm Songsa – ard . (2002). *Effect of Collaborative Supervision on the instructional development of preschool teachers* . Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education).
Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee :
Asst. Prof. Dr. Sirimar Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Booncherd Pinyoanuntapong.

The purpose of this study was to determine the effect of collaborative supervision on instructional development of preschool teachers.

The population of this study consisted of 12 preschool teachers who worked in Maneeya Kindergarten under the jurisdiction of the Office of Private Education Commission Nondhaburi, in the 2002 academic year. The instruments employed in this research were developed by the researcher. They consisted of the collaborative supervision model for observation and the instructional development assessment form of which validity by items were 0.67 - 1 and the consistent reliability between 2 observers was 0.91. Statistical procedures for data analysis were mean, standard deviation, and the t – test.

The research findings were as follows :

1. It was found that there was a significant difference between before and throughout the collaborative supervision. Instructional development of preschool teachers had trends and rates of positive change throughout the collaborative supervision.
2. The instructional development rate of preschool teachers had trends and rates of unstable change between the 1st and 3rd week. The changing rates were found significantly different between the 4th and 8th week.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนา
การจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ของ
นางสาวประนอม ทรงสอาด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๕ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีมากจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ ในการปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันตผลวิ อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ดร.วัฒนา มัคคสมัน ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์จรรุวรรณ ศิลปรัตน์ ผู้บริหารและคณะครูประจำชั้นระดับอนุบาล ปีที่ 1-3 โรงเรียนอนุบาลจรรุวรรณ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือเอื้อเฟื้อสถานที่ และอำนวยความสะดวกในการ ทดลองเครื่องมือตลอดระยะเวลา 1 สัปดาห์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ขอบขอบคุณเพื่อนๆ การศึกษาปฐมวัย ภาคพิเศษ รุ่นที่3 วิชาเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สวง บุญปลูก, คุณพรใจ สารยศ ที่ได้ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ ด้านข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอบขอบคุณ คุณนารีรัตน์ ธรรมจักรสารและคณะครูโรงเรียน อนุบาลมณียาทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี ขอบขอบคุณคุณยุคลธร รอดฮวบ ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดพิมพ์เอกสารมาโดยตลอด

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนให้คำแนะนำและ ให้กำลังใจจาก คุณศิริพงษ์ ทิณรัตน์ ที่ทำให้ผู้วิจัย จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จและขอขอบคุณผู้มีพระคุณอีกมากมาย ที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ ซึ่งกรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ อบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ประนอม ทรงสอาด

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
	สมมติฐาน	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ	8
	ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย	8
	หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย	8
	ความหมายการนิเทศการศึกษา	10
	ความหมายการนิเทศภายใน / การนิเทศภายในโรงเรียน	11
	ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน	13
	กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
	การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม	19
	ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม	19
	ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม	19
	กระบวนการและรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
	การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย	25
	ความหมายของการจัดการเรียนการสอน	26
	ความสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน	27
	ความหมายของการพัฒนาตนเอง	28
	จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัย	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน.....	30
คุณลักษณะของครูปฐมวัย.....	33
หน้าที่ของครูปฐมวัย.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	38
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	38
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	58
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า	58
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	60
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก.....	76
ภาคผนวก ข.....	82
ภาคผนวก ค.....	84

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ประวัติย่อผู้วิจัย	86

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	41
2 สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก	42
3 แสดงสัปดาห์ วัน เวลา บันทึกแบบประเมินการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครูปทุมวีย์.....	44
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูปทุมวีย์ ก่อนจัดและขณะจัดกิจกรรมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม	47
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปทุมวีย์.....	48
6 การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปทุมวีย์.....	48
7 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูปทุมวีย์แยกรายด้าน.....	51
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูปทุมวีย์แยกรายด้าน.....	52
9 การเปรียบเทียบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปทุมวีย์ที่ได้รับการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมแยกรายด้าน.....	54

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ	23
3 รูปแบบกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม.....	24
4 เส้นภาพแสดงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย.....	50
5 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ถ้าปราศจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแล้ว ทรัพยากรอื่นๆ ซึ่งแม้ว่าจะมีอุดมเพียงใดก็ไม่สามารถที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ทรัพยากรมนุษย์จะถูกพัฒนาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพดีขึ้นได้ก็ด้วยการให้ประสบการณ์และการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการที่สังคมจัดให้มีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ โดยการสั่งสอนให้เยาวชนและประชาชนได้รับความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมตามที่สังคมนั้นปรารถนา (ปรีชา คัมภีรปรกรณ์, 2541 : 68 - 71) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะทางกายภาพ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ที่พึงประสงค์ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นผู้ผลิตที่ดีให้แก่สังคมด้วยการใช้ความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคม การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกจะดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านการศึกษา (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2541 : 2)

เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงมุ่งพัฒนาคนที่สมดุล ทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจและสังคม ให้คนไทย มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายและรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมยุคข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง, 2541 : 48 – 50)

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นรากฐานอันสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน เด็กที่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง จะช่วยในการพัฒนาเชลสมองและช่วยวางรากฐานทางด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ อันจะทำให้ทักษะการเรียนรู้พัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 3 – 6 ปี ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเพราะช่วงวัยนี้เป็นช่วงแห่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเรียนรู้เติบโตของสมองของชีวิต (สิริมา ภิญโญนนิตพงษ์, 2537 : 223)

การศึกษาปฐมวัยที่สามารถสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้านดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้ง 3 นั้นมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์ต่อกัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, 2534: 2–3) การนิเทศศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของครู การนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการที่ผู้มิหน้าที่ในการนิเทศกระทำต่อครู เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานภายในโรงเรียนในวิถีทางที่ส่งผลโดยตรงต่อการสอนของครูซึ่งทำให้เกิดการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน (Harris, 1975 : 10) การศึกษาปฐมวัยเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กใน

วัยที่อยู่ในขั้นตอนของพัฒนาการที่สำคัญที่สุด (Atkins. 2000 : 1) ดังนั้นครูปฐมวัยจึงต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (มนตรี จุฬาวัฒนทล. 2543 : 17) เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เกิดการสร้างนิสัยในการคิด คิดหลายลักษณะและหลายมิติ ได้ทำกิจกรรมตามความคิด ก่อให้เกิดความพร้อมในการที่จะเรียนต่อไปครูต้องเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยตรง การสัมมนา หรือการฝึกอบรมทักษะทางด้านต่าง ๆ วิธีการที่สามารถช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นวิธีหนึ่ง ก็คือ การนิเทศการศึกษา ดังที่ กูด (Good. 1973 : 574) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น

จากความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าวนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงถูกเน้นความสำคัญมาโดยตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ที่มีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ครู อาจารย์ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อจะได้นำความรู้และประสบการณ์ไปปรับปรุงการเรียนการสอน แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ซึ่งมีนโยบายพัฒนาครูประจำการทั้งในด้านความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และประกาศให้ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีทองแห่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดใช้การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างถาวรเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จนกระทั่งแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534)

การนิเทศการศึกษาคือ กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน การนิเทศการศึกษาเป็นเสมือนหนึ่งศูนย์กลางแห่งการพัฒนาการเรียนการสอน (Sullivan & Glanz. 2000 : 24) แต่ปัญหาอันเนื่องมาจากการที่จำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่พอเพียงกับจำนวนโรงเรียน และปัญหาอันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากศึกษานิเทศก์ไม่ทราบชัดเจนถึงสภาพอันเป็นปัญหาของแต่ละโรงเรียน การนิเทศที่กระทำขึ้นภายใน โดยอาศัยผู้นิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และสอดคล้องกับที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538: 2) กล่าวว่า “ ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตนเองอยู่แล้ว มีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากกว่าผู้อื่น ย่อมจะมองเห็นปัญหาและลู่วางที่จะนิเทศการศึกษาให้ได้รับผลดีที่สุด”

ภารกิจการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญไม่แตกต่างไปจากความสำคัญของกระบวนการในการบริหารการศึกษา ดังที่ นิพนธ์ ไทยพานิช (2525 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า “การบริหารการศึกษากับการนิเทศการศึกษามีความสำคัญใกล้เคียงกัน การที่จะแยกออกมาให้เห็นความแตกต่างกัน โดยการพิจารณางานนั้นทำได้ยาก เพราะมีความเหลื่อมล้ำซ้ำซ้อนกันอยู่” คำกล่าวดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ เซอร์จิโอวานนี และ สตาร์เรท (Sergiovanni and Starratt. 1971 : 8) ที่ว่า “ การบริหารและการนิเทศโดยหน้าที่แล้วไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองประการจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านระบบการศึกษา” การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนได้ดีที่สุดและเป็นผู้นิเทศการศึกษาภายใน

โรงเรียนได้ดีที่สุด เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับครู คำนึงกับครู และอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาและสามารถติดตามการทำงานของครูได้โดยตลอด แต่โดยทั่วไปแล้วผู้บริหารจะมีภารกิจมากมายหลายด้าน การนิเทศภายในจึงเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ที่มีหน้าที่ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนหรือที่เรียกว่าผู้ทำหน้าที่นิเทศซึ่งเป็นใครก็ได้ตั้งแต่ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าแผนก ลงมาจนถึงตัวครูเอง โดยถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการและเป็นการกิจที่ต้องปฏิบัติ มิได้หมายถึงตำแหน่งหน้าที่จำเพาะ (Glickman and Ross, 1995 : 6) ความสำคัญจึงอยู่ที่บทบาทหน้าที่มิใช่ตำแหน่ง

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ แต่ก็ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติจริงในการนิเทศภายในโรงเรียนจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุกระดับของ สจต อุทรานนท์ (2533 : 98) พบว่ามีการปฏิบัติกันน้อยมากเนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและกระบวนการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการนิเทศการศึกษา และไม่ได้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเต็มที่ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527 : 236) นอกจากนี้ ความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ เกิดผลโดยตรงต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี, 2530 : 13) การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศแต่ละคน มีการปฏิบัติที่น้อย การให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศในการปฏิบัติงานไม่มีหลักฐานปรากฏ การปรึกษาหารือการปฏิบัติงานเป็นเพียงการแจ้งให้ทราบหรือให้รับรู้เท่านั้น จากรายงานการวิจัยพบว่าครูมีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนของตนด้วยตนเองภายหลังจากที่ได้รับการรายงานผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของตนโดยอาศัยรายงานการสังเกตนั้นเป็นเสมือนกระจุกเงาที่สะท้อนพฤติกรรมของตน การนิเทศการศึกษาที่ดีจึงเป็นการที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดไตร่ตรองและอภิปรายผลจากการสังเกตร่วมกัน (Sullivan & Glanz, 2000 : 104) กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่ให้ครูผู้สอน และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการร่วมวางแผน ร่วมกันปฏิบัติการณ์นิเทศและร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 4) ผู้วิจัยในฐานะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาที่ปฏิบัติการร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพทางการศึกษา จึงเห็นว่าควรจะดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ : การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้

ของเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยจากการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดอันจะส่งผลถึงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 12 คน ของโรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูปฐมวัย หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กปฐมวัยในชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้

2. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน
- 2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- 2.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 2.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

เพื่อให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งเกิดการพัฒนาดนเองแบบยั่งยืนส่งผลถึงเด็กในอันที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ให้สูงขึ้น

3. กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและคณะครูที่สอนในระดับอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 12 คน ของโรงเรียนอนุบาลมณียา เพื่อปรับปรุง

และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นอย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่แน่นอน โดยครูและคุณิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในการร่วมศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ร่วมวางแผนและร่วมสะท้อนข้อมูลให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

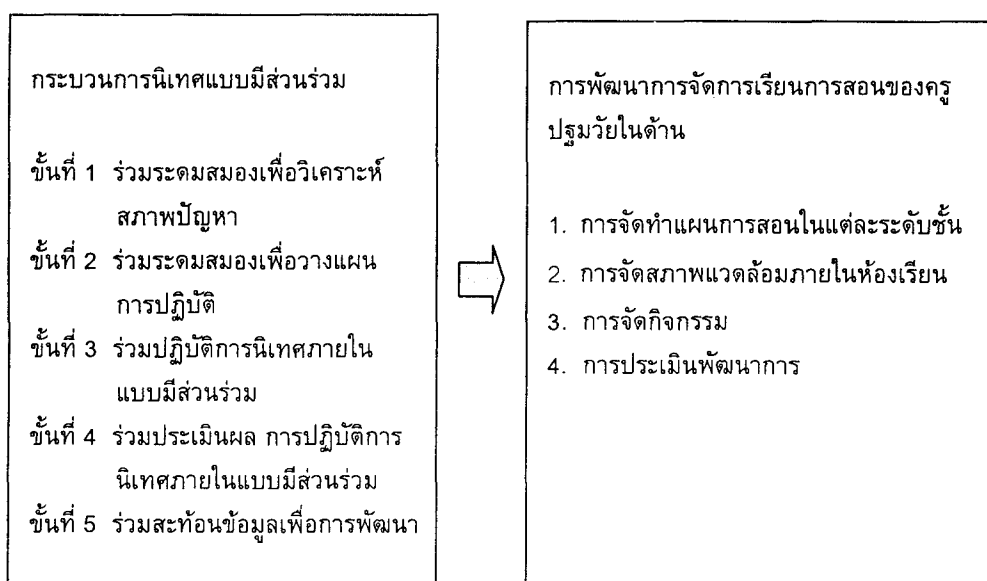
4. ช่วงเวลา หมายถึง ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตลอด 8 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็น 8 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 คือ สัปดาห์ก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและสัปดาห์ที่ 1 ช่วงที่ 2 คือ สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 ช่วงที่ 3 คือ สัปดาห์ที่ 2 และ สัปดาห์ที่ 3 ... ช่วงที่ 8 คือ สัปดาห์ที่ 7 และ สัปดาห์ที่ 8

5. ผู้นิเทศ หมายถึง

5.1 ผู้วิจัย ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้รับใบอนุญาต ของโรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศในระดับปฐมวัยไม่น้อยกว่า 5 ปี

5.2 ผู้ช่วยผู้วิจัย เป็นครูใหญ่ของโรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตและมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศในระดับปฐมวัยไม่น้อยกว่า 2 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยรวม ก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของ
คะแนนการพัฒนากิจการเรียนการสอนแยกเป็นรายด้านได้แก่ การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียน
การสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม
พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนได้รับและขณะได้รับ
การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ
  - 1.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 1.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 1.3 ความหมาย การนิเทศการศึกษา
  - 1.4 ความหมายการนิเทศภายใน /การนิเทศภายในโรงเรียน
  - 1.5 ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
  - 1.6 กระบวนการนิเทศภายใน
  - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
  - 2.1 ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
  - 2.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
  - 2.3 กระบวนการและรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
  - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
  - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน
  - 3.2 ความสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน
  - 3.3 ความหมายของการพัฒนาตนเอง
  - 3.4 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัย
  - 3.5 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
  - 3.6 คุณลักษณะของครูปฐมวัย
  - 3.7 หน้าที่ของครูปฐมวัย
  - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ

1.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

คำว่าการศึกษา ตามความหมายที่ใช้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นคำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมของสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 4) ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ตั้งความหวังจากการจัดการศึกษาไว้สูงมาก คือ “การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (มาตรา 6) ถ้าการจัดการศึกษาเป็นไปได้ตามความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วประชากรย่อมเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในทุกด้าน และมีความรู้ความสามารถในการเป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศได้อย่างแท้จริง

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานอันสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน เด็กที่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องจะช่วยให้เซลล์สมองพัฒนา และช่วยวางรากฐานทางด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ อันจะทำให้ทักษะการเรียนรู้พัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 3 – 6 ปี ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะช่วงวัยนี้เป็นช่วงแห่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตงอกงามของชีวิต (สิริมา ภิญโญนันต์พงษ์. 2537 : 223) หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้ จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และนโยบายสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. 2542 : 76) ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรระดับปฐมวัยจึงยึดหลักการดังนี้

1.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

โดยพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กพิเศษ

และเด็กด้อยโอกาสได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาดปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมากครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินเด็กระดับก่อนประถมศึกษาวิธีวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ครูจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ครูจึงมิใช่เพียงแต่แลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการโดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่สำคัญที่สุด

ของชีวิต จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ครูผู้สอนควรเป็นบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมมาเป็นพิเศษ รักเด็ก และที่สำคัญที่สุดต้องเอาใจใส่ในตัวเด็ก และความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544 : 66 - 67)

ครูต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาของการศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาลมประเพณีส่วนรวมและของประเทศชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7)

ครูปฐมวัยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่ 22 ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. 2544 : 29 - 30) นั่นคือมีความรู้และความเข้าใจในจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก สามารถนำมาส่งเสริมและพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ใช้วิธีการประเมินพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริงของการเรียนรู้ และครูจะต้องมีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย ตามมาตรฐานที่ 24 นั่นคือ มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ตรงตามสายงาน มีความกระตือรือร้นในหน้าที่ และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. 2544 : 31)

ครู คือ บัณฑิตบุคคลที่มีทั้งข้อดีและข้อด้อยในการจัดการเรียนการสอน ครูน้อยคนที่จะมีความสามารถในการสอนครบทุกด้านโดยปราศจากข้อบกพร่อง ในระยะแรกครูอาจดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยความรอบรู้และความสามารถอย่างเต็มที่ แต่ครั้นเวลาผ่านไป มีสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้การทำงานของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพลดลงไป อาทิ ขาดขวัญกำลังใจ ความรู้ลดน้อยลง วิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไป ครูอาจตั้งความหวังไว้กับตัวเองสูงมากแต่ก็พบกับว่าบางครั้งไม่เป็นไปดังที่คาดหวังไว้ ทำให้รู้สึก ไม่พึงพอใจ (Good & Brophy.1987 : 526 - 527) ครูจะต้องค้นหาให้พบว่าสิ่งใดคือพฤติกรรมการสอนที่ดี ด้วยการสังเกตผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก ครูจะต้องเรียนรู้ที่จะประเมินตนเองและพยายามปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน แต่ทว่าการปรึกษาหารือ การแบ่งปันแนวคิด และการได้รับข้อชี้แนะจากบุคคลอื่นๆ ที่ช่วยสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู อาทิ ครูคู่ชั้น เพื่อนครูคนอื่นๆ ผู้สังเกตการสอน และผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู การนิเทศการศึกษานับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารควรนำมาใช้ในการพัฒนาครู

1.3 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา (Supervision) นั้น มีผู้นิยามไว้หลายทัศนะตามความเชื่อหรือตามแนวทางในการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษา ตามความหมายของนักวิชาการทางการศึกษาคือ

กู๊ด (Good. 1973 : 574) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา ในการให้คำแนะนำครูหรือบุคคลอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้วิธีการเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครูและนักเรียน

แฮร์ริส (Harris. 1975 : 19) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึงสิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงานหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผลในด้านการสอนเป็นสำคัญ

ซุลลิแวน และ แกลนซ์ (Sullivan & Glanz. 2000 : 24) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน การนิเทศการศึกษาเป็นเสมือนหนึ่งศูนย์กลางแห่งการพัฒนาการเรียนการสอน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 ข : 3) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สุเทพ เมฆ (2540 : 47) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึงการช่วยเหลือ แนะนำให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ในการดำเนินการนิเทศ และสนับสนุนภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2540 : 18-23) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การนิเทศทั่วไป (General Supervision) ในด้านการศึกษา หรือกิจกรรมที่ปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นความหมายของการนิเทศการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้จึงพอสรุปได้ว่า เป็นการร่วมมือและประสานงานของบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ความหมายของการนิเทศภายใน / การนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาแบ่งออกเป็นหลายระดับ ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายนอกอาจได้แก่ ประธานกลุ่มโรงเรียน ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หรือศึกษาธิการจังหวัดและผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นต้น สำหรับการนิเทศภายในนั้น นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คราจิวิสกี้ มาร์ตินและวาลเดิน (Krajewski, Martin and Walden. 1983 : 97) กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาที่บุคลากรในโรงเรียนดำเนินการเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมขึ้นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 118) กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 306) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง การติดตามช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ใต้งานที่มีคุณภาพสูง ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน

ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์ (2532 : 14) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง การนิเทศการศึกษาที่จัดทำภายในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยบุคลากรภายในโรงเรียน ภายใต้การนำของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การช่วยครูอาจารย์ของโรงเรียนให้มีความรู้สึที่ดี มีกำลังใจในการสอน สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งผลสุดท้ายที่หวังให้เกิดขึ้นตามมาคือ การเรียนของนักเรียนในโรงเรียนนั้นก้าวหน้าไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

อุดมศักดิ์ พลอยบุตร (2536 : 57) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การสอนงาน มีการชี้แนะ (แนะนำ) มีการทำเป็นตัวอย่าง หาทางช่วยส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

นิกร เพ็ญเวียง (2538 : 47 - 51) กล่าวว่า การนิเทศภายใน คือ กิจกรรมที่ผู้บริหารหรือบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุง และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 ก : 62) ได้สรุปความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง การทำงานของผู้บริหารที่ทำร่วมกับครู ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

สุเทพ เมฆ (2540 : 46 - 48) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจสังคม การปกครอง โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2540 : 132) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมในกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพและเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 51) ให้ความหมายของการนิเทศภายในว่า หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพโดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

จากความหมายของนักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียน ได้พัฒนาพฤติกรรมและความสามารถที่พึงประสงค์สอดคล้องต่อเนื่องไปตามพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย และ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

1.5 ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สามารถเสริมสร้างนักเรียนให้พัฒนาการทุกด้านเต็มตามวัยและศักยภาพ บุคคลสำคัญที่เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจหลักให้บรรลุผล คือ ครู ซึ่งครูแต่ละคนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นการนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ อาทิ

ไมเนอร์ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2537 : 241 ; อ้างอิงจาก Minor. 1974 : 27 - 31) กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจเด็กดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน
3. เพื่อช่วยเหลือครูในการจัดหาและเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน
4. เพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน
5. เพื่อสร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยให้นำเอาความรู้ความสามารถพิเศษและประสบการณ์เข้ามาใช้เป็นประโยชน์ สามารถแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารได้

สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 116 -117) กล่าวว่า ในภาวะปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งด้วยเหตุผลดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการในการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ได้ทั่วถึง
2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนนั้นๆ ได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก
3. ในสภาพปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรที่จะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด และยังเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกันด้วย
4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นได้โดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนมาคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์ (2532 : 17) กล่าวถึงการนิเทศภายในว่ามีความสำคัญมากเพราะสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งผู้ให้และผู้รับการนิเทศ รู้จักมักคุ้นกันดีอยู่แล้ว ไม่ต้องเสียเวลาสร้างสายสัมพันธ์หรือสมานจิต และทุกฝ่ายยังอยู่ในปัญหาอยู่แล้ว ไม่ต้องเสียเวลาทำความเข้าใจกับปัญหามากนัก สามารถดำเนินการนิเทศได้เป็นระยะ กระทำได้ทั้งการป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา ช่วยให้ผู้บุคลากรในโรงเรียนรู้สึกภูมิใจว่าตนเองมีความสำคัญ ตนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ชี้แจงถึงความจำเป็นในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนพอจะสรุปได้ดังนี้

สถาบันโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก ซึ่งจะต้องยึดปฏิบัติและพัฒนาการให้เจริญยิ่งขึ้นอยู่ตลอดไป คือ งานด้านวิชาการ อันได้แก่ งานการเรียนการสอนซึ่งบุคลากรโรงเรียนจะต้องพยายามเข้าใจถึงความสำคัญและหลักปฏิบัติในการพัฒนางานของตนให้ก้าวหน้าและทันต่อสภาพเหตุการณ์อันเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง การนิเทศการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องถือเป็นเรื่องสำคัญหรือเป็นหัวใจของการบริหารงานในโรงเรียนเลยทีเดียว เพราะถ้าขาดสิ่งนี้แล้วก็เป็นสาเหตุให้โรงเรียนไม่สามารถที่จะพัฒนาบุคลากรโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนอันเป็นงานในหน้าที่หลักของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพได้ และจากแนวโน้มและสภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนควรจะได้รับเอาใจใส่เป็นพิเศษ เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย เวลาออกเยี่ยมเยียน แนะนำและติดตามผลในเรื่องต่างๆ ตามโรงเรียนมีจำกัด การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจึงน่าจะได้ผลมาก เพราะเป็นการนิเทศโดยตรง (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2522 : 401)

สังัด อุทรานันท์ (2527 : 2) ได้กล่าวว่า การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการนิเทศการศึกษาที่มีความเหมาะสมที่สุดกับสภาพสังคมปัจจุบันด้วยเหตุผล คือ

1. ศึกษาในเทศกโดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์จากภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่แท้จริงได้ การสนองตอบความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ บางคนมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะได้ใช้ทรัพยากร เหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุดซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนมาช่วยชี้แนวทาง

ฉลอง ปิ่นทอง (2527 : 14 -17) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในจะช่วยให้เกิดผลในการดำเนินงานของโรงเรียนหลายประการ คือ

1. เป็นการช่วยส่งเสริมกำลังของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารศึกษา ซึ่งมีไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

2. การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนย่อมเป็นผู้รู้ปัญหาได้ดี และแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้คนภายนอกมานิเทศ

3. ผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคย เหมือนศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน

4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามการปฏิบัติงาน หรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกัน และสามารถทำงานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

อุดมศักดิ์ พลอยบุตร (2536 : 57 - 63) กล่าวถึง การนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพว่า มีเหตุปัจจัยที่จำเป็นหลายประการคือ

1. ศักยภาพของครูภายในโรงเรียน เนื่องจากในสภาพปัจจุบัน ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีวุฒิสอง มีความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งรู้สภาพปัญหาอุปสรรคการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี ถ้านำศักยภาพของครูที่อยู่ภายในโรงเรียนมาช่วยเหลือกัน ช่วยกันแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ก็จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุดมากกว่าที่จะรอรับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ภายนอก ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มีเวลายามานิเทศและไม่รู้ซึ่งถึงปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน ดังนั้นถ้าให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทำการนิเทศกันเองภายในโรงเรียน ก็จะทำให้โรงเรียนได้พัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี

2. ธรรมชาติการทำงานของครูจำเป็นต้องได้รับการนิเทศ ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของครูมองได้ 2 มิติ คือ มิติด้านความรู้กับมิติด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มบุคคลออกได้ 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีความรู้และชอบปฏิบัติงาน ซึ่งกลุ่มนี้ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องทำ การนิเทศ แต่ควรใช้เทคนิคการบริหารที่ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้พัฒนางานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีความรู้แต่ไม่ทำงาน ซึ่งกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ผู้บริหารต้องใช้เทคนิค การบริหารในการยั่วยุ ส่งเสริมให้เขาปฏิบัติงานหรืออาจใช้การให้แรงเสริมทางลบในบางโอกาสเพื่อให้เขา ปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ไม่มีความรู้แต่ชอบปฏิบัติงาน ซึ่งกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ต้องใช้เทคนิค การนิเทศ และเทคนิคการพัฒนาบุคลากรให้เขามีความรู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ไม่มีความรู้และไม่ชอบปฏิบัติงาน ซึ่งกลุ่มนี้ต้องใช้ทั้งเทคนิค การนิเทศ และเทคนิคการพัฒนาบุคคลตลอดจนเทคนิคการบริหารให้เขามีความรู้และสามารถปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี

3. การทำงานย่อมมีปัญหา ในการปฏิบัติงานทุกครั้งย่อมมีปัญหาไม่มากก็น้อย ผู้ที่ไม่มีปัญหาก็ คือผู้ที่ไม่ทำงานเท่านั้น ดังนั้นในการทำงานจึงต้องมีการนิเทศเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหา ด้วยการสอนงาน ให้การชี้แนะกระทำเป็นตัวอย่าง หาทางยั่วยุและส่งเสริมให้กำลังใจในการแก้ปัญหา เพื่อ การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูทุกคนย่อมต้องการพัฒนา ในการปฏิบัติงานของครูนั้น ครูทุกคนย่อมต้องการพัฒนางานไปสู่ สิ่งที่ดีที่สุด แต่ในบางครั้งอาจจะไม่รู้จุดที่จะต้องพัฒนาหรือแนวทางที่จะพัฒนา การใช้ระบบนิเทศภายใน สามารถทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้ช่วยกันชี้จุดที่จะต้องพัฒนา เสนอแนวทางในการพัฒนาอันสามารถทำให้ การพัฒนาการเรียนการสอนไปสู่ที่มีประสิทธิภาพ

5. ครูทุกคนย่อมต้องการขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานนั้นผู้ปฏิบัติงาน ย่อมอยากให้ผู้อื่นเห็นผลงาน ชื่นชมผลงานที่ตนได้ปฏิบัติไว้ ถ้าผู้บริหารหรือผู้ร่วมงานได้มาเห็นผลงาน มาชื่นชม ยกย่องชมเชยทั้งต่อหน้าและลับหลัง ก็ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ ได้ผลดียิ่งขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 ก : 62) ได้สรุปความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้ คือ

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน
2. ครูควรได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาความเจริญด้านการสอนและทางวิชาการ
3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศ ช่วยในการจำแนก คุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหาบางอย่างในโรงเรียนได้
4. การนิเทศสามารถกระตุ้นนำทางความคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะ กรณีที่นำเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้ เป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศ การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ
5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องให้ครูทำการพัฒนาต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันว่า ครูที่

ผ่านสถาบันฝึกหัดครูแล้ว จะสามารถเป็นครูที่มีประสิทธิภาพได้ตลอดไปโดยไม่ต้องมีการนิเทศ เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

6. เพื่อเป็นการให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่วๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยในการดำเนินการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครู และก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน เพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภูมิใจในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่

สุเทพ เมฆ (2541 : 37 - 41) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาว่ามีมากมาย แต่ที่สำคัญได้แก่

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป
2. เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา
3. เพื่อศึกษาพัฒนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษา
5. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ เพิ่มขึ้น

สรุป การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนพึงกระทำอย่างจริงจัง ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศ และครูปฏิบัติงาน / กิจกรรมในการนิเทศตามบทบาทของตนอย่างเต็มที่และสอดคล้องต้องกัน ทำให้ประสิทธิภาพของการนิเทศส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนด้วยดี

1.6 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาตนเอง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน เช่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 9 - 11) ได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
- ขั้นที่ 2. การวางแผน

ขั้นที่ 3. การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 4. การประเมินผล

การนิเทศแบบคลินิก ตามรูปแบบของโคแกน (ยนต์ ชุ่มจิต. 2535 : 230 ; อ้างอิงจาก Cogan.1973) ได้จัดลำดับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมไว้ 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ

ขั้นที่ 2 การวางแผนร่วมกับครู

ขั้นที่ 3 การวางแผนยุทธวิธีในการสังเกตการสอน

ขั้นที่ 4 การสังเกตการสอน

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 การวางแผนยุทธวิธีในการประชุมนิเทศ

ขั้นที่ 7 การประชุมนิเทศ

ขั้นที่ 8 การวางแผนการสอนต่อเนื่อง

สัจ จูทรานันท์ (อมรชัย ตันติเมธ. 2537 : 252 ; อ้างอิงจาก สัจ จูทรานันท์. 2530) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการนิเทศแบบคลินิก ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ

ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน

ขั้นที่ 3 การนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 4 การประชุมการนิเทศ

ขั้นที่ 5 การพัฒนาการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 54) ได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
2. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา
3. การหาแนวทางเลือกในการพัฒนา
4. การลงมือปฏิบัติ
5. การติดตามประเมินและปรับปรุงแก้ไข

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศภายใน

สุวันนา ทัดเทียม (2538 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง พบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง ใน 4 ด้าน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและในแต่ละขั้นตอน ยกเว้นการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างผู้บริหารกับครูพบว่า ไม่แตกต่างกัน และสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายใน คือ บุคลากรมีจำนวนจำกัด ผู้บริหารมีภาระงานหลายด้าน ไม่มีเวลาเพียงพอ และประสบการณ์ทางการนิเทศภายในโรงเรียนไม่เพียงพอ

สมฤดี เพียรการค้า (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง พบว่า องค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูด้านการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับกระบวนการนิเทศภายใน ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมในระดับปานกลาง ซึ่งสมควรหาแนวทางพัฒนาโดยการทำความเข้าใจกับครูในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังทุกขั้นตอน มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาปรับปรุงงานนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 44) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การให้สมาชิกทุกคนในองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวังและประสบผลสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทาง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูภายในโรงเรียนมีความรู้สึกสำนึกถึงงานที่มีส่วนรับผิดชอบร่วมกันมีความสนใจและความตั้งใจร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางานให้งานมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งผลได้มาคือสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของนักเรียน

2.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ฮอย และ ฟอริไซท์ (Hoy & Forsyth. 1991 : 47) กล่าวว่า ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการสอน เป็นการทำงานร่วมกันกับครู เพื่อพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่ง

มิใช่เพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เป็นการมุ่งผลของพัฒนาการในระยะยาว ความพยายามใดๆ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูจึงต้องอาศัยการสนับสนุนทางด้านสังคมด้วย การนิเทศการสอน จึงควรดำเนินไปในลักษณะของกระบวนการร่วมมือกันในการทดลองการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง

อัลแลน แกลทเทอร์น (Sergiovanni, T.J. 1995 : 230 ; อ้างอิงจาก Glatthorn. 1984) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูตกลงยินยอมพร้อมใจที่จะทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของตน ครูอาจร่วมมือกันในการให้การสังเกตกระบวนการทำงานของกันและกัน จากนั้นจึงร่วมกันอภิปรายปัญหาหรือข้อผิดพลาดในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนแนวคิดและกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน เป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ฟรานเซน (สมชาย มิตรมูลพิทักษ์. 2536 : 7 ; อ้างอิงจาก Franseth. 1961 : 23 - 28) ได้เสนอว่าการนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อ

1. การนิเทศจะได้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งโดยพิจารณาตกลงร่วมกันกับคณะครูและผู้นำเทศ
2. การนิเทศจะมีความหมายแก่ครู ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ ให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณา
3. การนิเทศที่ดีจะสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยั่วยุและสร้างความเข้าใจอันดีต่อการช่วยเหลือครูและให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์
4. การนิเทศการศึกษา จะให้ได้ผลควรใช้วิธีวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหาตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

ซุ่มศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่า การจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาส และให้ความสำคัญแก่บุคลากรภายในโรงเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตามที่คาดหวัง ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในโรงเรียนให้สามารถทำแทนกันได้เพราะเป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนคือ เด็กมีคุณภาพ ดังนั้นกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่สามารถให้บุคลากรภายในโรงเรียนทุกคนได้ใช้ความรู้ความสามารถร่วมคิดร่วมปฏิบัติ แก้ปัญหาร่วมกัน และเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน เมื่อการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ครูและผู้บริหารเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล เป็นกันเองและสอดคล้องกับความต้องการของครู อันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติการหลักคือการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 กระบวนการและรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2534 : 16) ได้เสนอรูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา
- ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี
- ขั้นที่ 3 กำหนดยุทธวิธีในการปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 4 สร้าง ประสานและพัฒนาทีมงาน
- ขั้นที่ 5 ปฏิบัติงาน / ปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นที่ 6 สรุปผลการปฏิบัติงาน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 50) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนแบบ 9 ร่วม มีขั้นตอนดังนี้

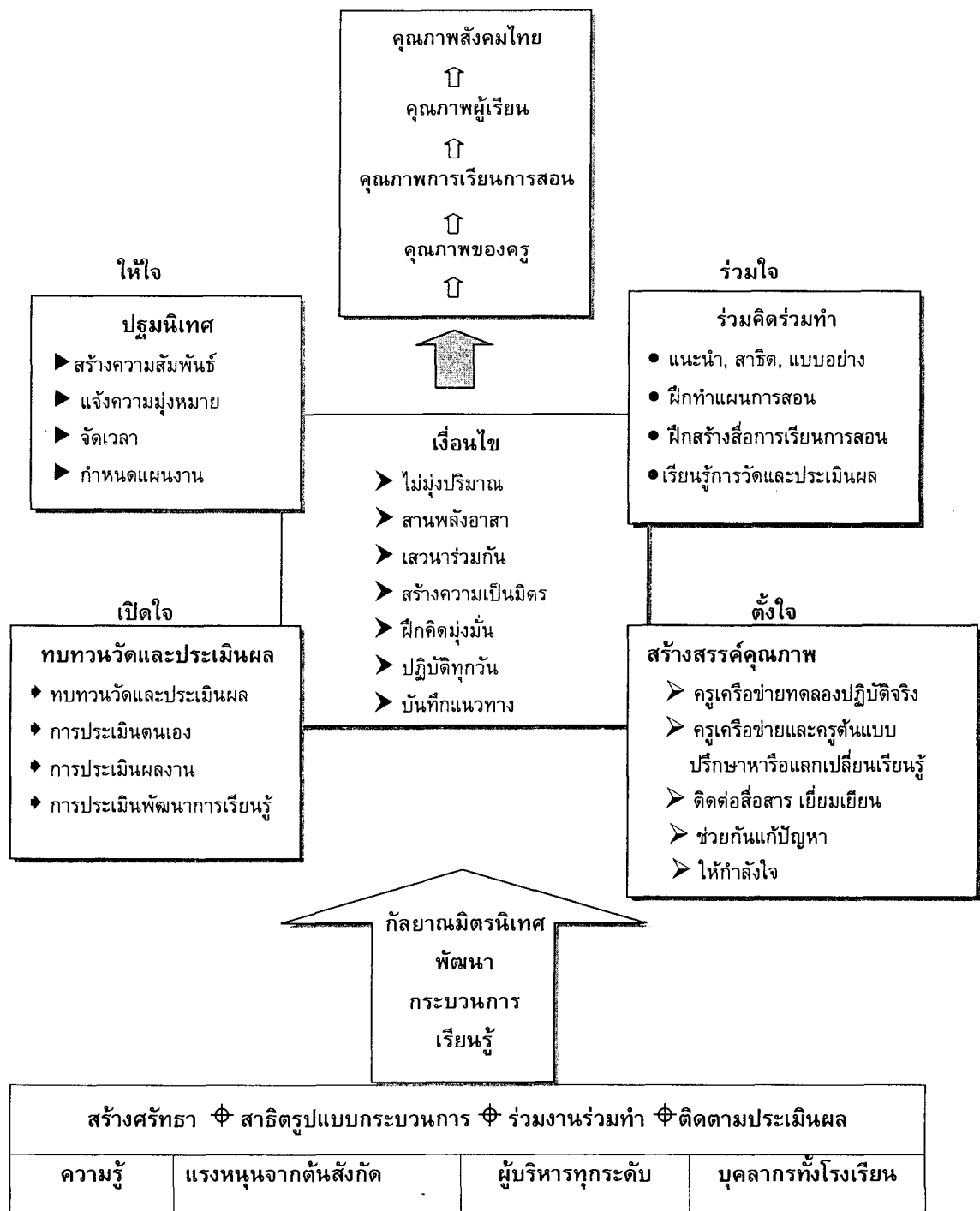
- ขั้นตอนที่ 1 ร่วมประชุมปรึกษาหารือ
- ขั้นตอนที่ 2 ร่วมทีมงาน
- ขั้นตอนที่ 3 ร่วมวางแผน
- ขั้นตอนที่ 4 ร่วมระดมสมอง
- ขั้นตอนที่ 5 ร่วมศึกษาข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 6 ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 7 ร่วมปฏิบัติการ
- ขั้นตอนที่ 8 ร่วมประเมินผล
- ขั้นตอนที่ 9 ร่วมปรับปรุงและพัฒนา

สุนน อมรวิวัฒน์ (2545 : 31 - 33) การนิเทศเป็นกระบวนการสร้างเสริมสมรรถภาพของ ผู้บริหารและครู กระบวนการพัฒนาบุคลากรและเป็นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาทั้งในระบบ โรงเรียนและนอกระบบพัฒนาการการนิเทศการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 5 ทศวรรษ ได้ก้าวหน้าจากการ ตรวจสอบและประเมินผลมาเป็นการดำเนินงานหลายรูปแบบเพื่อสร้างเสริมคุณภาพทางวิชาชีพครู การพัฒนา ผู้บริหารการศึกษาให้สามารถจัดระบบและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน การเชื่อมโยงกิจกรรม

การสอนกับปัจจัยต่างๆ ที่เกื้อหนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียน ได้เสนอกระบวนการนิเทศ แบบกัลยาณมิตร

สุมน อมรวิวัฒน์ (2545 : 34) กล่าวว่า “กัลยาณมิตรนิเทศ ” เป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน มีหลักการนิเทศที่เน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การสร้างศรัทธา เพื่อให้เพื่อนครูเครือข่ายยอมรับและเกิดความสนใจใฝ่รู้ที่จะปรับปรุงการสอน
2. การสาธิตรูปแบบการสอน ครูต้นแบบแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นได้ทำจริง และครูเครือข่ายสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้
3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูต้นแบบและครูเครือข่ายต่างก็มีประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน สมควรที่จะได้พบปะกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
4. การติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ครูต้นแบบบันทึกการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สังเกตและรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากครูเครือข่าย ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่และต่อเนื่องสืบไป แม้จะเสร็จสิ้นโครงการแล้ว

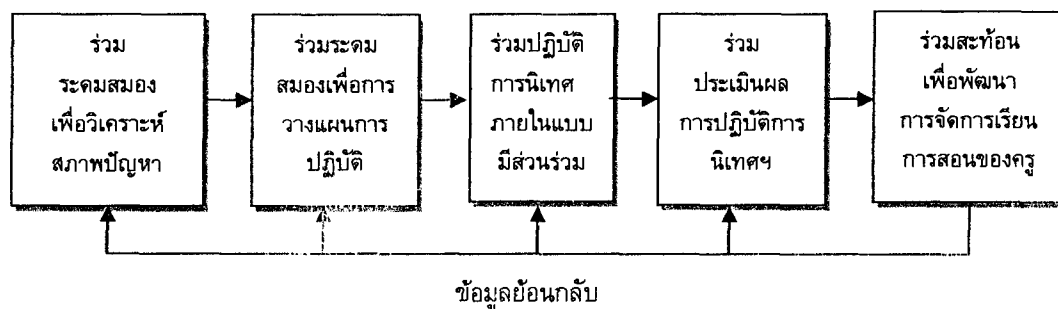

รูปแบบกลยุธานมิตรนิเทศ : สุมณ อมรวิวัฒน์ 2541

สำหรับกระบวนการนิเทศภายในที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ หลักการและแนวคิดของกระบวนการนิเทศ

ภายในแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการหลายท่านมาประยุกต์เป็นรูปแบบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

รูปแบบกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

1. ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา

เป็นการทำความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย นอกจากนี้ยังรวมถึงการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละสัปดาห์

การวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เช่น การจัดการเรียนครั้งนี้ของครูระดับอนุบาลปีที่ 2 พบว่า มุมการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นในห้องมีหนังสือและสื่อที่ใช้เป็นองค์ความรู้น้อยเนื่องจากต้องใช้สื่อเหมือนกันทั้ง 2 ห้อง หลังจากทบทวนวิเคราะห์สภาพปัญหาร่วมกัน จึงได้หาแนวทางแก้ไข โดยใช้มุมการเรียนรู้ อยู่ระหว่างกลางทั้ง 2 ห้อง

2. ร่วมระดมสมองเพื่อการวางแผนการปฏิบัติ

เป็นการร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมากำหนดแนวทางปฏิบัติ ตามหัวข้อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทั้ง 4 หัวข้อ คือ การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน, การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก, การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อพบปัญหาหรือต้องการการสนับสนุนในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ผู้นิเทศ และครูผู้สอนจะร่วมกันวางแผนในการจัดหา

3. ร่วมปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ในขั้นตอนนี้ ผู้นิเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย จะเข้าไปร่วมกิจกรรมโดยการสังเกตและเก็บข้อมูลจากผู้รับการนิเทศ (ครูประจำชั้น) โดยในการสังเกตผู้นิเทศจะสังเกตด้วยอาการสงบ ไม่โต้แย้ง แสดงความคิดเห็น หรือปรึกษากันระหว่างผู้นิเทศ (ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย) ขณะที่สังเกตจะบันทึกระดับการพัฒนาและข้อเสนอแนะส่วนตัวลงในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูผู้สอนซึ่งหมายถึง ครูประจำชั้นจะเป็นผู้ดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่กำหนดในแผนการสอนที่ร่วมกันจัดทำในขั้นตอนการร่วมวางแผน

4. ร่วมประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

เป็นการแจ้งระดับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ผู้นิเทศให้คะแนนพร้อมเหตุผลประกอบการให้คะแนน

5. ร่วมสะท้อนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู

หลังจากรับทราบคะแนนและเหตุผลจากผู้นิเทศ ครูผู้สอนสามารถประเมินตนเองได้ โดยทราบข้อผิดพลาดของตนเอง ร่วมปรึกษาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางในการปรับปรุงให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ว่าในการดำเนินการตามขั้นตอน การร่วมระดมสมองเพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหา สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับขั้นตอนร่วมระดมสมองเพื่อการวางแผนการปฏิบัติ และในขั้นตอนร่วมประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม สามารถดำเนินการควบคู่กับการร่วมสะท้อนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่ย้อนกลับไปร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในการหาแนวทางแก้ไขต่อไป

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536: บทสรุป) ศึกษาค้นคว้าการศึกษาระดับปฐมวัย ศึกษาในประเทศไทย ได้สรุปรายงานการประเมินผลการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาไม่ว่าในสังกัดใด หรือในระดับใดยังประสบปัญหาในลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ โดยมีข้อสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษายังมีจุดมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษาของทุกหน่วยงานไม่สอดคล้องกับหลักการนิเทศการศึกษาเนื่องจากยังขาดจุดมุ่งหมายในการสร้างการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศและการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้รับการนิเทศ ซึ่งมีผลให้การดำเนินงานนิเทศการศึกษาขาดจุดเน้นที่จะมุ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ประกอบกับสถานศึกษาไม่มีการจัดระบบการนิเทศหรือวางกรอบงานหรือนโยบายไว้ให้ชัดเจนและอำนาจตัดสินใจส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนสูงสุดของหน่วยงาน

ทิลahun (เทียมจันทร์ ฐวสินธุ์. 2539 : 31 ; อ้างอิงจาก Tilahun. 1983 : 2168-A) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่พึงประสงค์ของการพัฒนาประเทศเอธิโอเปียกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ศึกษาในเทศก์ และนักวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ครู ศึกษาในเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นว่าการนิเทศในลักษณะร่วมมือกันปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าการนิเทศการศึกษาในลักษณะที่ใช้อำนาจและการบังคับ ส่วนกิจกรรมที่ใช้ในเทศภายในโรงเรียน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การฝึกอบรม แนะนำ ปฏิบัติการ การสาธิต การสอน โดยศึกษาในเทศก์ การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชั้นเรียน และสังเกตการสอน

3. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

สาระสำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาก็คือ การปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ โดยปรับให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ และปรับบทบาทครูจากผู้สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือ ชี้แนะ สนับสนุน และเอาใจใส่ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ

ด้วยเทคนิคหรือยุทธศาสตร์การสอนที่เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมผู้เรียนให้สร้างองค์ความรู้โดยเรียนจากประสบการณ์จริง และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้สัมผัส ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องของการนำแนวทฤษฎี แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา หรือนวัตกรรมต่างๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะต้องมีความเชื่อ (belief) ในแนวคิดที่นำมาใช้ปฏิบัติ มีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎีเพื่อใช้สนับสนุนความเชื่อของตน และมีความสามารถในการปรับการสอนของตน (practice) ด้วยความเชื่อมั่น (ภรณ์ คุรุทันะ และ วรนาท รักสกุลไทย. 2545 : 1 – 4)

การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนอันเป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และได้นำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ผู้เรียนมิใช่ผู้บริโภคความรู้ แต่สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละคนมาสู่กระบวนการเรียนรู้ที่โรงเรียน ซึ่งยังประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้และประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนหรือปรับปรุงวิธีการในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และวิธีที่ผู้บริหารสามารถใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพก็ได้แก่การนิเทศการสอน (Sergiovanni. 1995 :208)

โดยสรุปการนิเทศภายในมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน พัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจ ให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ผลงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดของหน่วยงานที่กำหนดไว้ ดังนั้นการนิเทศภายในจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องศึกษาดังที่ วินเซนด แอล ชอนเบอร์เจอร์ (Schonberger. 1982 : 129 - 131) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลของการนิเทศการสอน โดยอ้างว่า ทฤษฎีที่ควรนำมาใช้ในการสนับสนุนครูผู้สอนให้สามารถพัฒนาการสอน และสามารถดูแลตัวเองได้หรือใช้การนิเทศในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ ทฤษฎีแห่งความต้องการของมนุษย์ของ Maslow และ Carl Rogers ที่พบว่า บุคคลต้องการความสมหวังในสิ่งที่ได้กระทำด้วยตนเอง จึงเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาตัวเองของครู ในขณะที่ตัวผู้นิเทศก็ต้องยอมรับความสามารถในส่วนที่ครูแสดงออกในหน้าที่ประจำ พฤติกรรมการสอนเป็นเรื่องที่จะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขความเข้าใจ และต้องเริ่มเปลี่ยนที่ครูก่อน

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย (3 – 6 ปี) ได้มีนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาปฐมวัยใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การจัดการเรียนการสอน, การจัดกิจกรรม, การจัดประสบการณ์, การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความหมายใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ "การจัดการเรียนการสอน" ตลอดงานวิจัยครั้งนี้

การจัดการเรียนการสอน (Instruction) นั้นตามความหมายที่กู๊ด (Good.1973 : 304) ให้ไว้ใน Dictionary of Education ก็คือ วิธีการที่ผู้สอนดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาด้วยวิถีทางที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กล่าวถึงแนวการจัดประสบการณ์ว่า คือขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีมุ่งจะให้อ่าน เขียนได้ ดังเช่นในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกต โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2536 : 1)

ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ (2528 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ศรัณยา สุริยวงษ์ (2540 : 28) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ต่างๆ ของครูผู้สอนให้แก่นักเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 126) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลองและสื่อต่างๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสม สำหรับกระทำการกิจกรรมในอาคารและภายในห้องเรียน ซึ่งจะเป็นประสบการณ์กระตุ้นให้เด็กกระทำการกิจกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ จะเกิดประสบการณ์ต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของผู้จัด

3.2 ความสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนในช่วงปฐมวัย

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ หรือจากการฝึกปฏิบัติอบรมสั่งสอน และการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความต้องการหรือความสนใจของเด็ก ทำให้ความสามารถต่างๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ (ฝ่ายพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สปจ. กาญจนบุรี. 2544 : 3)

ระหว่างทศวรรษที่ 1960 ได้มีการวิจัยที่เน้นการศึกษาความสำคัญของการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยเป็นจำนวนมาก งานวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระดับปฐมวัย ทำให้พ่อแม่และนักการศึกษาต้องหันมาพิจารณาถึงความสำคัญของการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กไปจนตราวชีวิต

J. McVicker Hunt สรุปจากงานศึกษาวิจัยของท่านดังนี้ สมมติฐานที่ว่าระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ถูกกำหนดโดยยีนส์ หรือพันธุกรรมของมนุษย์นั้น มิใช่ข้อสันนิษฐานที่ถูกต้องเมื่อสติปัญญาของมนุษย์มิใช่เรื่องของการถ่ายทอดทางพันธุกรรมแล้ว การเลี้ยงดูในช่วงวัยแรกเริ่มเท่านั้นที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของมนุษย์

Benjamin Bloom ค้นพบว่าสติปัญญาเป็นเรื่องของพัฒนาการที่เพิ่มพูนไปตามวัย

การวิจัยของ Hunt และ Bloom จึงก่อให้เกิดการมุ่งเน้นความสนใจไปที่การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กในช่วงวัยก่อนเข้าเรียน (Morrison. 1992 : 22 – 23)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะตัว และจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย การส่งเสริมศักยภาพของเด็กโดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ และการรับความรู้ (Construct vs. Instruct) ให้ผลต่างกัน ผลจากการให้เด็กเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้เป็นการสร้างพลังการเรียนรู้ที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การศึกษาที่ช่วยให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข (ทิศนา ขวมนมณี. 2544 : 6 - 8)

เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยมีวิธีการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัยมิใช่เป็นเพียงการถ่ายโอนความรู้ไปสู่ผู้เรียนเท่านั้น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจหรือเป็นที่น่าสนใจสำหรับเด็ก (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. 2543 : 1) ทศนคติต่อการเรียนรู้ของเด็กก่อตัวขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้โดยตนเอง ประสบการณ์ดั้งเดิมจะถูกดึงออกมาแผ่ขยายในวิถีทางที่สร้างความรู้สึกสนุกสนานและเป็นที่พึงพอใจ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการรื้อฟื้นทบทวนขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก ตรงกันข้ามถ้าเป็นประสบการณ์จากการถูกบีบบังคับโดยปราศจากความหมายหรือปราศจากจุดมุ่งหมายแล้ว เด็กจะพยายามทุกวิถีทางที่จะหลีกเลี่ยง ดังนั้น การเริ่มต้นที่ดีในช่วงปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (Hurst. 1991 : 2)

3.3 ความหมายของการพัฒนาตนเอง

จากการที่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการศึกษา ทำให้การศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ ดังนี้

เมกกินสัน และ เพดเลอร์ (Megginson and Pedler. 1992 : 3) กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนรู้ได้ตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกว่าจะเรียนอะไร เมื่อไร และอย่างไร เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถในการทำงาน การเลือกพัฒนาตนเองจะมีผลต่อการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตน

การพัฒนาตนเอง คือ การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงตนเอง ให้เจริญทั้งทางกายและทางใจ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางด้านการบริหาร. 2528 : 47)

พจน์ เพชรบุรณิน (2528 : 4 - 5) กล่าวถึง การพัฒนาตนเอง (self-development) ว่า หมายถึง การส่งเสริมและการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถดีขึ้น การพัฒนาตนเอง เป็นเรื่องที่บุคคลแต่ละคนจะต้องกระทำด้วยตัวของเขาเอง โดยบุคคลอื่นมีส่วนให้การช่วยเหลือสนับสนุนเพียงบางส่วน เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถดีขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง

การเสริมสร้างตนเองให้บรรลุจุดหมายแห่งชีวิตตน โดยไม่เบียดเบียนสิทธิของคนอื่นเป็นการสร้างสรรค์พัฒนาชีวิต และการงานของตนให้สูงเด่น มีคุณประโยชน์และมีความสุข

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2529 : 76) กล่าวถึงการพัฒนาตนเองว่า หมายถึง การปลูกสร้างคุณสมบัติ คุณธรรม นิสัย เจตคติ ความสามารถ ความชำนาญ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อช่วยให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุข ความเจริญ ความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพที่มีในตนเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัย

ช่วงระยะปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่สุดของชีวิต เพราะเป็นช่วงของการวางพื้นฐานของ พัฒนาการของเด็กทุกด้าน เด็กปฐมวัยจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อที่จะเจริญเติบโตขึ้นอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ของสังคม สามารถดำรงชีพได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 31)

คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 12) มีจุดมุ่งหมายที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการ ดังนี้ :

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การเริ่มต้นที่ดีในการเรียนรู้ของเด็กจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนอย่างถูกต้องจากบุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่สำคัญที่สุด

คนหนึ่งก็คือครูผู้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาปฐมวัย ครูจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความคิดอ่าน สามารถจัดการงานที่เป็นการฝึกฝนให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา (Keidar. 2543 : 35)

3.5 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

ทิศนา ขัมมณี (2544 : 9) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องคือ คำนึงถึงสภาพของผู้เรียน เนื้อหาสาระ สภาพแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยรูปแบบ การสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

คู่มือหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 5) คำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

โดยพิจารณาจากวัย และประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็กส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ ค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่ารู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินเด็กระดับก่อนประถมศึกษาด้วยวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ครูจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้อย่างไรของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยายจากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ครูจึงมีอิสระแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ได้หมายความว่าพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการโดยไม่คำนึงถึงหลักการที่ที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนตามคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาปรับใช้ดังนี้

1) การจัดทำแผนการสอน

การสอนในระดับปฐมวัย ไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และการทำกิจกรรมเป็นหลัก การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรนั้น ครูจำเป็นต้องวางแผนและรู้หลักในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการจัดทำแผนการสอน

1. เพื่อให้ครูวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตร

2. เพื่อให้ครูนำแผนการสอนไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 การจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กในแต่ละระดับชั้น

2.2 เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเหมาะสมกับพัฒนาการ และหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทักษะทางคณิตศาสตร์ ภาษา สังคม วิทยาศาสตร์ ฯลฯ

2.3 กำหนดเนื้อหาและจัดการเรียนการสอนตรงตามหน่วยการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของกลุ่มเด็ก เนื้อหาไม่น้อยหรือมากเกินไป

2.4 กำหนดและดำเนินการตามแผนการสอนในขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสมโดยไม่ล้นเกิน

2.5 กำหนดและเลือกสื่อได้ตรงตามจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย เวลาขนาดของกลุ่มเด็ก และการใช้สื่อถูกขั้นตอน คำนึงการลงทูลงแรงในการทำสื่ออื่นๆ

2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนจึงเป็นเหมือนสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กโดยคำนึงถึง

2.1 การจัดสภาพห้องเรียนให้มีสื่อ วัสดุ – อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เดิมของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้อย่างมีความหมาย

2.2 การจัดมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม และมีอุปกรณ์ประจำมุมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้

2.3 การจัดใช้พื้นที่ให้เพียงพอต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า

2.4 การจัดสภาพห้องเรียนให้สะอาดปลอดภัย มีบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่เครียด และมีสื่อวัสดุ – อุปกรณ์ของเล่นหลากหลายดึงดูดความสนใจเด็ก

3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยนี้ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมที่จัดให้เด็กแต่ละวัน อาจใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันในแต่ละหน่วยงาน เช่น การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ใช้ " การจัดการสอน " ซึ่งคำนึงถึง

3.1 การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่

3.2 การเลือกใช้เทคนิควิธีการจัดการสอนหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และพัฒนาการของเด็ก เช่น : การบรรยาย การอภิปราย การทดลองปฏิบัติจริง การสาธิต การเรียนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้

3.3 การเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัย ขนาดของกลุ่มเด็ก

3.4 การสนใจ ได้รับความสนใจ และเสริมแรงเด็ก ด้วยการแสดงกริยาท่าทางที่บ่งบอกถึงการยอมรับ ความเป็นมิตร การชื่นชม เช่น : การพยักหน้า การยิ้มแย้ม หรือการพูดที่กระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม คิดหาเหตุผล

4) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดหลักการสังเกต และการเก็บรวบรวมผลงานเด็กเป็นส่วนใหญ่ครูจะต้องสังเกตว่าเด็กได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตและรวบรวมผลงาน และการแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินผลงาน

ของตนเอง สามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้อีกด้วย จึงควรจัดให้ครอบคลุมทั้ง 4 ประเด็นดังนี้

- 4.1 ประเมินพัฒนาการเป็นรายบุคคล โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ
- 4.2 ประเมินพัฒนาการจากกิจกรรมปกติ โดยการสังเกตจากการตอบคำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความสนใจ ตั้งใจ
- 4.3 ประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริงจากแฟ้มสะสมของเด็กเป็นรายบุคคล
- 4.4 จัดทำการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบในรูปแบบของการจดบันทึก หรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม

3.6 คุณลักษณะของครูปฐมวัย

ในระยะก่อนวัยเรียนนั้น ครูย่อมมีความสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าครูเป็นครูคนแรกในชีวิตที่เด็กได้พบ เป็นประสบการณ์แรกในชีวิต ดังที่ เบญจา แสงมะลิ (2520 : 19) กล่าวคือ ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งรองลงมาจากบิดามารดาของเด็กเอง เมื่อเด็กเล็กๆ จากบิดามารดามาโรงเรียน เด็กก็จะยึดถือครูแทนบิดามารดาของตน ภาพครูและการกระทำของครูเป็นสิ่งที่ประทับใจเขา ครูจึงต้องระวังอารมณ์ ท่าทางการพูด ตลอดจนการกระทำต่างๆ เพราะเด็กจะถือเป็นแบบอย่างด้วย นอกจากนี้แล้ว ครูยังทำหน้าที่เชื่อมโยงชีวิตของเด็กระหว่างบ้านกับทางโรงเรียนด้วย

ลักษณะของครูปฐมวัย

ครูที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจรักเด็กพร้อมที่จะอุทิศเวลาเพื่อเด็ก (The World Book Encyclopedia. 1980 : 55) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูระดับปฐมวัยศึกษาไว้ว่า สิ่งที่ครูควรมีคือ ต้องเป็นคนที่สามารถเข้ากับเด็กได้ ทำงานร่วมกับเด็กได้ มีความอดทน สามารถพูดจากับเด็กได้รู้เรื่อง ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกอิสระ แต่ขณะเดียวกันต้องฝึกฝนให้เขาเป็นคนมีระเบียบ มีวินัย มีสุขนิสัย และเป็นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2520) ได้กล่าวถึงลักษณะครูระดับปฐมวัยศึกษาที่ดีไว้ ดังนี้

1. จะต้องรักเด็กจริงๆ สนุกสนานร่วมกับเด็กแต่ละคนอย่างทั่วถึง ไม่ควรเลือกที่รักมักที่ชัง
2. ยอมรับความจริงในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้โอกาสแก่เด็กแต่ละคนได้ประสบผลสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ เรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคมต่างๆ ได้
3. พยายามมองส่วนดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมอย่างฉลาด เพื่อให้เด็กมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี
4. ใช้วิธีแนะนำอย่างฉลาด ระมัดระวัง เพื่อควบคุมกิริยามารยาท รวมทั้งความปลอดภัยและควรปล่อยให้เด็กได้มีส่วนร่วมโดยมีขอบเขต
5. พูดกับเด็กช้าๆ และชัดถ้อยชัดคำ เพื่อให้เด็กทั้งชั้นได้ยินโดยทั่วกัน แต่ไม่ถึงกับตะโกน
6. ไม่ดูถูกเหยียดหยามเด็ก และไม่ปล่อยให้เด็กหัวเราะเยาะเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดหรือทำพลาด ความผิดพลาดของเด็กส่วนน้อยหรือคนเดียวไม่ควรให้ทั้งชั้นเดือดร้อน

โดยสรุป ครูระดับปฐมวัยศึกษาคควรมีลักษณะ คือ มีสุขภาพดี มีความอดทน และอดกลั้น อยู่ในวัยหนุ่มสาวมีอารมณ์ขัน มีไหวพริบ มีการฝึก และมีประสบการณ์ รู้จักควบคุมเสียงไม่ให้ดังหรือเบาเกินไป ตลอดจนรักเด็กโดยทั่วหน้า

3.7 หน้าที่ของครูปฐมวัย

หน้าที่ของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัย ควรจะเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา ไปทำงานเป็นประจำ เตรียมการสอนสม่ำเสมอ เนื่องจากหน้าที่ของครูอนุบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับการสอนเลข สอนหนังสือ แต่ความสำคัญของครูขึ้นอยู่กับการสอนให้เด็ก รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักสร้างสรรค์ ครูจะต้องเข้าใจเด็ก รู้จักชื่อ นามสกุล และประวัติสั้นๆ เกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก เพื่อจะช่วยให้เด็กรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ และความอบอุ่นใจยิ่งขึ้น ครูควรให้ความสนใจเด็กแต่ละคน ให้เท่าๆ กัน ไม่ลำเอียง เลือกที่รักมักที่ชัง จัดที่นั่งให้เหมาะสม และแนะนำเด็กให้รู้จักเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโรงเรียน

เบญญา แสงมะลิ (2520 : 20) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูอนุบาลและผู้ดูแลเด็กเล็กไว้ดังนี้ คือ

1. ให้ความช่วยเหลือ

ครูอนุบาลเป็นผู้แนะ ผู้ช่วย ผู้ควบคุมดูแลเด็ก เด็กควรจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รู้จักช่วยเหลือตัวเอง หัดคิด หัดสังเกต หัดค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง

2. ให้การอบรมเด็ก

เด็กในวัยอนุบาลนี้ควรได้รับ การอบรมมากกว่าการสอน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ชี้แจง ชักจูง และควบคุมผู้ดูแล ส่งเสริม และสร้างความเจริญงอกงามให้แก่จิตใจเด็ก ให้เด็กรู้จักคิด รู้จักสังเกต รู้จักเปรียบเทียบ สามารถตัดสินใจ และพึ่งตนเองได้ ให้ความประพฤติ และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด

3. ให้อิสรภาพแก่เด็ก

ครูควรให้เด็กมีอิสรภาพที่จะเคลื่อนไหว หรือใช้งาน หรือใช้กำลัง ความว่องไวได้ตามความต้องการของธรรมชาติ การที่ครูใช้วิธีบังคับให้เด็กนั่งนิ่งๆ อย่างผู้ใหญ่ เป็นการอบรมที่ขัดกับจิตใจของเด็กในวัยนี้มากที่สุด

4. ระวังดูแลเด็กให้ปลอดภัย

เด็กเล็กๆ ที่ร่างกายแข็งแรง สุขสบาย จะไม่อยู่นิ่ง ชอบการเคลื่อนไหว อยู่เสมอ จึงมักเกิดอุบัติเหตุ และมีอันตราย ครูอนุบาลจึงต้องดูแลเด็กให้อยู่ในสายตาของตนเองเสมอ

5. เลี้ยงดูเล็ก

เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองส่งให้มาอยู่ในโรงเรียนอนุบาล ในเวลากลางวันนั้น ก็เพื่อให้โรงเรียนทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลานแทนตน ฉะนั้น ครูหรือผู้ดูแลเด็กควรจะต้องจัดเลี้ยงดูให้เด็กเติบโต และ สุขสบาย

6. ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านต่างๆ

โดยที่ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และเรื่องพัฒนาการของเด็กได้กินดีอยู่ดี มีการเคลื่อนไหว มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง เล่น และทำงานร่วมกับเด็ก กระทำกิจกรรมที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกต การเปรียบเทียบ การค้นคว้าหาเหตุผล

7. ปลุกฝังนิสัยที่ดีงาม

เด็กเล็กอายุหนึ่งขวบถึงห้าขวบนี้ เป็นระยะสำคัญที่สุดของชีวิต ในการปลุกฝังเด็กให้มีนิสัยที่ดีนั้น เด็กจะต้องกระทำการสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอ สิ่งใดที่ครูจะต้องฝึกหัดให้เด็กทำ เด็กจะได้นำไปปฏิบัติตาม

8. ขัดเกลานิสัยที่ไม่ดี

เด็กบางคนมีนิสัยดื้อรั้น เอาแต่ใจ รักแก่งแย่ง งอแง ตีนกิ้ง ครอบนุบาลจะพบเด็กในความรับผิดชอบ เช่นนี้ ครอบนุบาลจะต้องคอยแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีของเด็กด้วยการชี้แจงให้เห็น สอนให้รู้จักควบคุมตนเอง ตำหนิและลงโทษอย่างดื้อรั้นอยู่ ชมเชยถ้าเด็กประพฤติดีขึ้น การขัดเกลานิสัยนั้น ต้องใช้เวลานาน และครูต้องฝึกอบรมสม่ำเสมอ ครูต้องมีความอดทน เมตตาปราณีต่อเด็ก เข้าใจปัญหา และสาเหตุของเด็กจึงจะช่วยขัดเกลานิสัยเด็กได้

9. การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

ครอบนุบาลมีหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ เตรียมสภาพของร่างกาย และจิตใจเด็กให้พร้อมที่จะรับการศึกษาในขั้นต่อไป

10. ให้เด็กมีความรู้เหมาะสมกับวัย

เด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กต้องการคำตอบง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง การที่จะให้เด็กเรียนรู้ั้น ควรพิจารณาดูว่าเด็กอายุเท่าใด เด็กสนใจต่อสิ่งใด ทุกอย่าง que เด็กเรียนรู้ั้น ต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก และมีประโยชน์ต่อเด็ก สิ่งนั้นควรเป็นความรู้พื้นฐานของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กแลเห็นได้ กระทำได้ เด็กจึงจะเข้าใจได้จริง

จะเห็นได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการสร้างเด็กปฐมวัยศึกษา ครูจะต้องให้เด็กเชื่อมั่นได้ว่าจะเป็นผู้นำของเด็กได้ จะต้องเป็นผู้มีความรู้วิชาพื้นฐาน และมีคุณลักษณะที่จะทำงานกับเด็ก และทำให้เด็กชอบด้วย สำหรับในด้านเพศ และสถานภาพส่วนตัวของครูระดับปฐมวัยศึกษานั้น ฟูลเลอร์ (Fuller, 1998) กล่าวว่า การวิจัยที่ผ่านมาไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่า ครอบนุบาลที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นเพศใด แต่งาน หรือยังเป็นโสด อายุเท่าใด ระดับการศึกษาเพียงใด แม้แต่ศึกษานิเทศก์ หรือผู้บริหารการศึกษาก็ยังไม่สามารถวัดความสำเร็จของครูได้

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วัชระ ชานูตะโร (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาดตนเองของครูผู้สอนพลศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยปรากฏว่า ความต้องการพัฒนาดตนเองของครูผู้สอนพลศึกษา ในด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้และทักษะในหลักสูตรและเนื้อหาตามสมรรถภาพในการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ความต้องการพัฒนาดตนเองของครูผู้สอนพลศึกษาระดับประถมศึกษาระหว่างครูที่มีวุฒิและไม่มีวุฒิปริญญาไม่แตกต่างกัน

เนืองนิตย์ จำแก้ว (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาดตนเองของครูโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาดตนเองของครูโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาด้านการพัฒนาตนเอง

ด้านการพัฒนาโดยโรงเรียนจัดขึ้น และด้านการพัฒนาโดยหน่วยงานเจ้าสังกัดหรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้น ปรากฏว่า ครูมีความต้องการพัฒนาดตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาดตนเองแตกต่างกัน และครูที่สอนวิชาสามัญและวิชาการงานและอาชีพมีความต้องการพัฒนาดตนเองแตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

มาโจรี แอน ซารี เฟิร์ท (นพรัตน์ ศรีรุณ. 2542 ; อ้างอิงจาก Foutz. 1983) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของจำนวนปีที่ทำการสอน และความต้องการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับตนเองของครูพบว่า ทั้งครูประถมและมัธยมที่มีประสบการณ์การสอน มีความต้องการพัฒนาดตนเองเพื่อความก้าวหน้า โดยมีความสัมพันธ์ตรงกับประสบการณ์จำนวนปีที่ทำการสอน ครูที่ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัย และมีแรงจูงใจทำงานจะมีความต้องการพัฒนาดตนเอง และครูที่มีประสบการณ์การทำงานในการสอนระหว่าง 3 -10 ปี และได้รับผลกระทบจากการทำงาน จะมีความต้องการพัฒนาดตนเองมากที่สุด

คอลส์ค (Kolk. 1991) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ช่วยให้ครูผู้สอนเกิดความพอใจในการพัฒนา กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาชีพ (Factors Contributing to Teacher Satisfaction in Professional Development Activities) โดยทำการพิจารณาจากตัวแปร 25 ตัวแปร โดยมีการวางแผน การนำเสนอ การติดตามผลในการพัฒนา กิจกรรมดังกล่าว และศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับเพศและอายุว่ามีความแตกต่างกันในการตอบหรือไม่ ซึ่งได้ผลดังนี้

ตัวแปรสำคัญสูงสุด 5 ประการ คือ

1. ผู้เสนอผลงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง
2. ผู้เสนอผลงานต้องมีรูปแบบการพูดที่มีประสิทธิภาพ
3. ครูต้องกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม
4. ครูต้องวางแผนในการจัดกิจกรรม
5. กิจกรรมที่จัดต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางอาชีพของครู

ตัวแปรที่อยู่ระดับต่ำสุด 5 ประการ คือ

1. การจัดกิจกรรมที่ยึดหลักการสอน โดยยึดหลักศาสตร์ และศิลป์
2. การสังเกตในชั้นเรียนจากอาจารย์ใหญ่
3. การฝึกงานหลังเลิกเรียน
4. ครูได้รับการรับรองวิทยฐานะ (ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะได้รับใบประกาศเกียรติคุณ)
5. กิจกรรมที่ครูได้รับ วางแผนโดยฝ่ายจัดบุคลากรส่วนกลาง

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศภายในมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการนิเทศภายใน เป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมและ

ความสามารถที่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของแต่ละบุคคล การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพราะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในการร่วมกันคิด วิเคราะห์ ร่วมกันวางแผนการดำเนินการ ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอย่างจริงจังและร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติเป็นระยะ เพื่อนำผลมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่สอนในระดับอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 12 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 12 คน ของโรงเรียนอนุบาลมณียา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนนทบุรี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เช่น งานวิจัยของสุเวทิน ไกรนรา (2542 : 35 - 39) อธิภัทร สายนาคร (2542: การศึกษาเจตคติต่อการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะของครูที่ใช้คู่มือการประเมินการปฏิบัติการสอน) คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนโดยการสังเกตการสอน (ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. : 2532)

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1.1 มาสร้างแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

1.3 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ท่านคือ

1. ศาสตราจารย์ ดร. อารี สันหลวี ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต
บางนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 8 สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

3. ดร. วัฒนา มัคคสมัน ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 6 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

1.4 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ

1.3 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม
โดยปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสมและกระชับ ปรับรูปแบบการบรรยายให้เหมาะสมเรียงลำดับตาม
ความสำคัญ

1.5 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่แก้ไขทดลองใช้กับครูที่สอนอยู่ใน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจากรูรณ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตาม
ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกันศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกันดำเนินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมตาม

ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3
ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3
ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมปฏิบัติการการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3

ร่วมประเมินผลการปฏิบัติการ ตามกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมสะท้อนเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียน
การสอนของครู เพื่อความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2. แบบประเมินการพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ของครูปฐมวัยจากคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. : 2540) , ประมวล
สาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 5-8(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 293-309),
คู่มือนิเทศการนิเทศภายในโดยการสังเกตการสอน (ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. :
2532)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 มาสร้างแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยแบ่งเป็น 4 หัวข้อดังนี้

1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน
2. การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

2.3 นำแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา จำนวน 3 ท่านคือ

1. ศาสตราจารย์ ดร. อารี สันหลวี ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตบางนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. อาจารย์ดาร์รัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 8 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี
3. ดร. วัฒนา มัคคสมัน ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2.4 นำแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อ 2.3 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสม เพื่อให้กระชับและมองเห็นชัดเจนขึ้น เช่น เขียนจุดมุ่งหมายให้ถูกต้องกับพัฒนาการและตรงตามหน่วยการเรียนรู้ เป็น เขียนจุดมุ่งหมายให้เหมาะสมกับพัฒนาการและตรงตามหน่วยการเรียนรู้ และเสนอแนะให้มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมประกอบการให้คะแนนของครูแต่ละคน

2.5 นำแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-อนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจากรูรณ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

2.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกตใช้การแสดงผลหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งหาได้จากดัชนีความสอดคล้องระหว่างการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกับจุดประสงค์ แล้วคัดเลือกข้อที่มี IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89) ได้จำนวน 16 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1 จากนั้นจึงคำนวณค่า IOC เฉลี่ยรวมทั้งฉบับได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าสูงสามารถนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 21)

2.7 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ที่โรงเรียนอนุบาลจากรูรณ วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาหาค่า

ความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน (Burry-Stock.1996 : 256) และในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบ One-Group Time-Series มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ช่วงเวลาทดลอง
T0	X, T1, X, T2, X, T3 .....X, T8

เมื่อ T0 คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง
 T1, T2, ..., คือ การสังเกตตลอดช่วงเวลาทำการทดลอง

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความเข้าใจการใช้เครื่องมือเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ดำเนินการทดลองในช่วงจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก

สัปดาห์ / วัน		เวลา	9.00น. - 9.20น.	9.30น. - 9.50น.	10.00น. - 10.20น.	10.30น. - 10.50น.	12.00 น. - 14.00น.
สัปดาห์ที่ 1	จันทร์						ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและ ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ
	อังคาร		อ.1 -1	อ.1 -2	อ.1 -3	อ.1 -4	ร่วมปฏิบัติและประเมินผลตาม กระบวนการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม
	พุธ		อ.2 -1	อ.2 -2	อ.2 -3	อ.2 -4	
	พฤหัสบดี		อ.3 -1	อ.3 -2	อ.3 -3	อ.3 -4	
สัปดาห์ที่ 2	จันทร์						ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและ ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ
	อังคาร		อ.2 -2	อ.2 -3	อ.2 -4	อ.2 -1	ร่วมปฏิบัติและประเมินผลตาม กระบวนการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม
	พุธ		อ.3 -2	อ.3 -3	อ.3 -4	อ.3 -1	
	พฤหัสบดี		อ.1 -2	อ.1 -3	อ.1 -4	อ.1 -1	
สัปดาห์ที่ 3	จันทร์						ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและ ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ
	อังคาร		อ.3 -3	อ.3 -4	อ.3 -1	อ.3 -2	ร่วมปฏิบัติและประเมินผลตาม กระบวนการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม
	พุธ		อ.1 -3	อ.1 -4	อ.1 -1	อ.1 -2	
	พฤหัสบดี		อ.2 -3	อ.2 -4	อ.2 -1	อ.2 -2	
=		"	"	"	"	"	"
สัปดาห์ที่ 8	จันทร์						ร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและ ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ
	อังคาร		อ.2 -4	อ.2 -1	อ.2 -2	อ.2 -3	ร่วมปฏิบัติและประเมินผลตาม กระบวนการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม
	พุธ		อ.3 -4	อ.3 -1	อ.3 -2	อ.3 -3	
	พฤหัสบดี		อ.1 -4	อ.1 -1	อ.1 -2	อ.1 -3	

หมายเหตุ : อ.1 -1, 2, 3, 4 หมายถึง ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 คนที่1, คนที่2, คนที่3, คนที่4

อ.2 -1, 2, 3, 4 หมายถึง ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 คนที่1, คนที่2, คนที่3, คนที่4

อ.3 -1, 2, 3, 4 หมายถึง ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 คนที่1, คนที่2, คนที่3, คนที่4

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูกลุ่มตัวอย่างร่วมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ควบคู่กับการร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนการปฏิบัติ

3.2 ร่วมปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้นิเทศ ครู กลุ่มตัวอย่าง(ครูผู้สอน) เป็นผู้รับการนิเทศ

3.3 ร่วมประเมินผล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม

3.4 ร่วมสะท้อน โดยผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูผู้รับการนิเทศเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อความเหมาะสมแล้วนำมาแก้ไขและปรับปรุงการจัดกิจกรรมสัปดาห์ต่อไป

3.5 ดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอน ในข้อ 1 - 4 ตลอด 8 สัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้บันทึกจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยดังนี้ เป็นครูที่มีวุฒิ ปรียญตรี ครุศาสตรบัณฑิต และมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศในระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน โดยใช้แบบประเมินการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3. ทำการบันทึกในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยจากการ จัดกิจกรรมตามกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นเวลา 8 สัปดาห์

4. การบันทึกในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ทำการบันทึก เป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกันดังตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงสัปดาห์ วัน เวลา บันทึกแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

สัปดาห์ / วัน		เวลา	9.00น. - 9.20น.	9.30น. - 9.50น.	10.00น. - 10.20น.	10.30น. - 10.50น.
สัปดาห์ที่ 1	อังคาร		อ.1 -1	อ.1 -2	อ.1 -3	อ.1 -4
	พุธ		อ.2 -1	อ.2 -2	อ.2 -3	อ.2 -4
	พฤหัสบดี		อ.3 -1	อ.3 -2	อ.3 -3	อ.3 -4
สัปดาห์ที่ 2	อังคาร		อ.2 -2	อ.2 -3	อ.2 -4	อ.2 -1
	พุธ		อ.3 -2	อ.3 -3	อ.3 -4	อ.3 -1
	พฤหัสบดี		อ.1 -2	อ.1 -3	อ.1 -4	อ.1 -1
สัปดาห์ที่ 3	อังคาร		อ.3 -3	อ.3 -4	อ.3 -1	อ.3 -2
	พุธ		อ.1 -3	อ.1 -4	อ.1 -1	อ.1 -2
	พฤหัสบดี		อ.2 -3	อ.2 -4	อ.2 -1	อ.2 -2
"	"		"	"	"	"
สัปดาห์ที่ 8	อังคาร		อ.2 -4	อ.2 -1	อ.2 -2	อ.2 -3
	พุธ		อ.3 -4	อ.3 -1	อ.3 -2	อ.3 -3
	พฤหัสบดี		อ.1 -4	อ.1 -1	อ.1 -2	อ.1 -3

5. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละช่วงสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

6. การให้คะแนน

นำผลการประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย แต่ละช่วงสัปดาห์มาหาผลรวมเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงของกิจกรรมนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยกับกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และการหาค่าความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาระดับการพัฒนาในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = Index of Item Objective Congruence (บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{เมื่อ } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

คำนวณค่า IOC เฉลี่ยรวม และแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 21) โดยใช้สูตร

$$\overline{IOC} = \frac{\sum R}{KN}$$

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนเฉพาะข้อที่คัดเลือกไว้
 K แทน จำนวนข้อ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out)

กับครูระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 โรงเรียนอนุบาลจากรูรณ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ R_{1kn}, R_{2kn} แทน ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
 N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
 K แทน จำนวนข้อย่อย
 I แทน จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3, 4, 5)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t – test แบบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
**	แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มศึกษาวิจัย คือ ครูปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 จำนวน 12 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกต การพัฒนากิจการการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้าน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยก
รายด้าน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของ
ครูปฐมวัยจากการสังเกตการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนแยกรายด้าน

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยก รายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทั้งฉบับที่ได้จากการสังเกตก่อนจัดและขณะจัดกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 8 สัปดาห์มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
ก่อนจัดและขณะจัดกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนา การจัด การเรียน การสอน	ระยะเวลา (สัปดาห์)								
	ก่อนจัด กิจกรรม	ขณะจัดกิจกรรม							
		1	2	3	4	5	6	7	8
$\bar{x}$	16.00	18.00	27.66	37.50	47.66	62.00	70.00	77.66	79.33
S	0.00	3.71	13.74	13.15	15.95	13.15	11.50	4.65	2.30

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า ก่อนและขณะการใช้กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีค่า 16 คะแนน และขณะได้รับการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 18.00, 27.66, 37.50, 47.66, 62.00, 70.00, 77.66 และ 79.33 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแต่ละสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกต การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้นำคะแนนรวมทั้งฉบับจากการสังเกตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ก่อนใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมทั้ง 8 ครั้ง มาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	P
ระหว่างสัปดาห์	59856.74	8	7482.09	109.65	.000
ความคลาดเคลื่อน	6004.59	88	68.23		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยแบบวัดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .00$ แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของการสังเกตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์

ผู้วิจัยต้องการทราบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยโดยเฉลี่ยในช่วงสัปดาห์ใด มีความแตกต่างกันจึงดำเนินการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงต่อไป

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การวิเคราะห์ในลำดับนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยก่อนใช้และขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์มาเปรียบเทียบ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสัปดาห์ โดยใช้วิธีการทดสอบด้วย t-test แบบ dependent ปรากฏผลแสดงในตาราง 6 และนำมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{D}$	t	P
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	+ 2.00	1.86	.089
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+ 9.67	2.38	.036 *
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+ 9.83	3.93	.002 **
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+10.17	2.73	.020 *
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+14.33	4.58	.001 **
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+ 8.00	3.63	.004 **
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+ 7.67	3.73	.003 **
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+ 1.67	2.16	.054 *

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า คะแนนการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม 2.00 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.86$)

สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 1 9.67 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.38$)

สัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 2 9.83 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.93$)

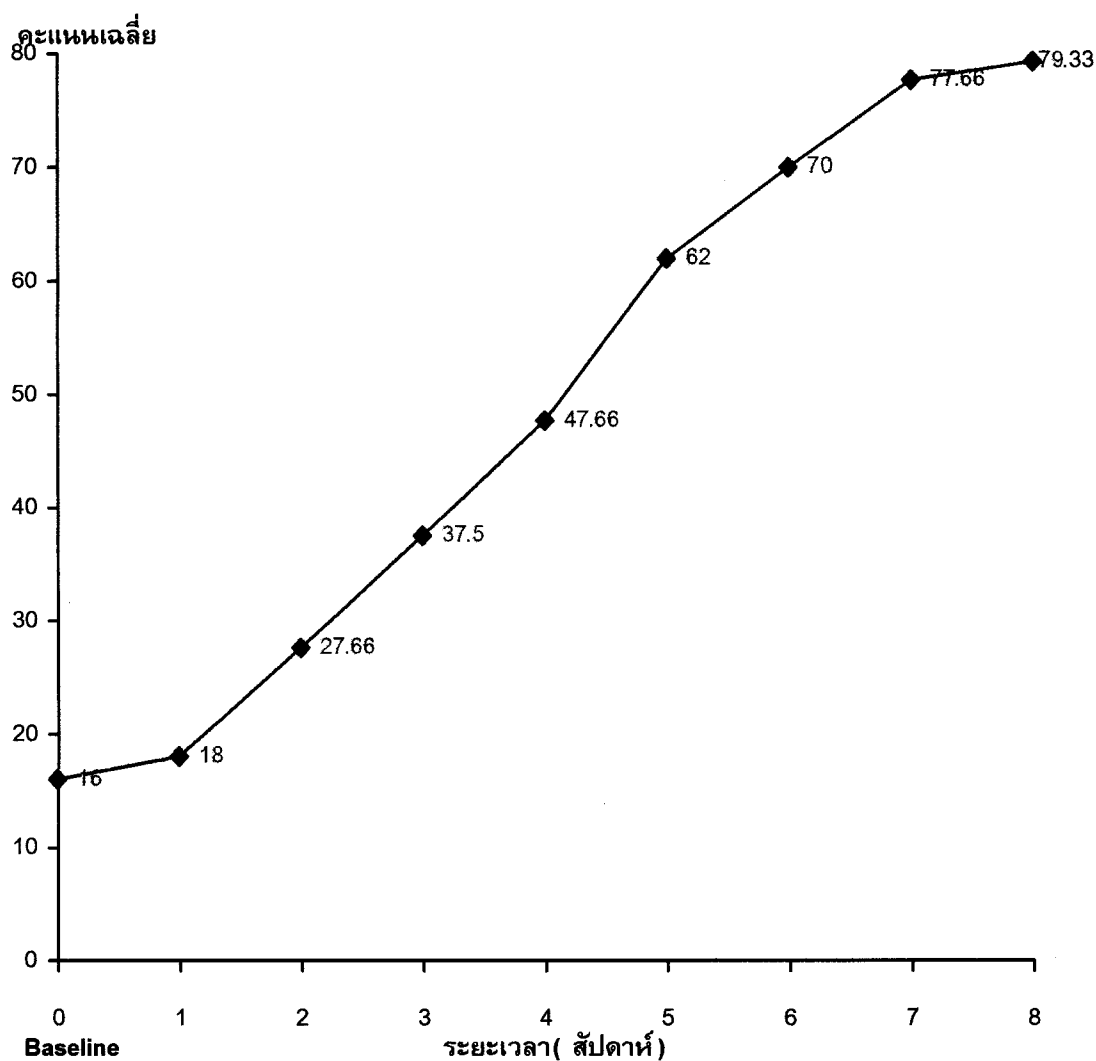
สัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 3 10.17 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.73$)

สัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 4 14.33 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.58$)

สัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 5 8.00 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.63$)

สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 6 7.67 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.73$)

สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 7 1.67 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.16$)

ภาพประกอบ 4 เส้นภาพแสดงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ตามภาพประกอบ 4 ปรากฏว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมแยกรายด้าน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและด้านที่ 4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ที่ได้จากการสังเกตก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมแต่ละสัปดาห์ รวม 8 ครั้ง นำมาหาคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังผลที่แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
แยกรายด้าน ก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

การ พัฒนา การ จัดการ เรียน การสอน	ก่อนได้รับ การนิเทศ ภายใน แบบมี ส่วนร่วม	ระยะเวลา (สัปดาห์)								
		ขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม								
		Baseline	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้านที่ 1	$\bar{x}$	4.00	4.00	7.30	11.70	15.30	19.00	18.30	19.70	19.70
	S	0.00	0.00	9.17	9.42	8.80	3.73	4.76	1.73	1.73
ด้านที่ 2	$\bar{x}$	4.00	5.50	8.00	11.20	13.70	18.30	18.70	19.0	20.00
	S	0.00	3.95	4.98	6.10	7.87	5.40	3.91	1.73	0.00
ด้านที่ 3	$\bar{x}$	4.00	4.50	6.20	10.70	14.70	17.30	18.30	19.00	19.70
	S	0.00	1.78	8.61	7.16	8.61	7.39	4.76	1.73	1.73
ด้านที่ 4	$\bar{x}$	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	7.30	14.70	19.20	20.00
	S	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6.69	8.61	2.98	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า ก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์ ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายด้านแตกต่างกันคือ

ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน ก่อนการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน และขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.00, 7.30, 11.70, 15.30, 19.00, 18.30, 19.70 และ 19.70 คะแนน ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน และขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 5.50, 8.00, 11.20, 13.70, 18.30, 18.70, 19.00 และ 20.00 คะแนนตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนได้รับการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมมีคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน และขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.50, 6.20, 10.70, 14.70, 17.30, 18.30, 19.00 และ 19.70 คะแนนตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ด้านที่ 4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนได้รับการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมมีคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน และขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.00, 4.00, 4.00, 4.00, 7.30, 14.70, 19.20 และ 20.00 คะแนน ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ในด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย จากการสังเกตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ในลำดับนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแต่ละด้านของครูปฐมวัยก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ตลอด 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์ความแตกต่างกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตารางที่ 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมแยกรายด้าน

การพัฒนา การจัดการเรียน การสอน	แหล่ง	SS	df	MS	F	P
ด้านที่ 1	ระหว่างสัปดาห์	4250.67	8	531.33	51.67	.000
	ความคลาดเคลื่อน	904.89	88	10.28		
ด้านที่ 2	ระหว่างสัปดาห์	3814.74	8	476.84	68.67	.000
	ความคลาดเคลื่อน	611.04	88	6.94		
ด้านที่ 3	ระหว่างสัปดาห์	3851.33	8	481.42	48.77	.000
	ความคลาดเคลื่อน	868.67	88	9.87		
ด้านที่ 4	ระหว่างสัปดาห์	4491.85	8	561.48	101.68	.000
	ความคลาดเคลื่อน	485.93	88	5.52		

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 ปรากฏว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ทุกด้านของแต่ละช่วงสัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .00$ แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการ

สังเกตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้านทุกด้าน มีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์

ผู้วิจัยต้องการทราบว่า คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดแตกต่างกัน จึงดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้าน

ในลำดับนี้ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้านก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มาเปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้การทดสอบด้วย t - test แบบ dependent ดังแสดงผลในตาราง 9 และนำมาเขียนเป็นแผนภาพ ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ตาราง 9 การเปรียบเทียบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วมแยกรายด้าน

เปรียบเทียบ ความแตกต่าง ระหว่าง สัปดาห์	ด้านที่ 1			ด้านที่ 2			ด้านที่ 3			ด้านที่ 4		
	$\bar{D}$	t	P	$\bar{D}$	T	p	$\bar{D}$	t	p	$\bar{D}$	t	P
Baseline สัปดาห์ที่ 1	-	-	.000 [*]	+2.17	1.90	.084	+0.67	1.30	.220	-	-	-
สัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2	+5.00	1.89	.085	+4.33	2.85	.017 [*]	+5.67	2.25	.046 [*]	-	-	-
สัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3	+6.50	3.13	.01 ^{**}	+4.00	2.40	.036 [*]	+3.83	2.17	.053 [*]	-	-	-
สัปดาห์ที่ 3 สัปดาห์ที่ 4	+5.50	2.45	.032 [*]	+4.00	2.17	.053 [*]	+5.83	2.34	.039 [*]	-	-	-
สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 5	+5.50	2.73	.020 [*]	+7.00	4.31	.001 ^{**}	+4.00	2.00	.071	+5.00	2.59	.025 [*]
สัปดาห์ที่ 5 สัปดาห์ที่ 6	+1.00	0.80	.438	+0.50	0.56	.586	+1.50	1.15	.275	+11.00	5.01	.000 ^{**}
สัปดาห์ที่ 6 สัปดาห์ที่ 7	+2.00	1.77	.104	+1.50	1.92	.082	+2.00	1.77	.104	+6.00	3.31	.007 ^{**}
สัปดาห์ที่ 7 สัปดาห์ที่ 8	-	-	-	+0.50	1.00	.339	-	-	-	+2.00	2.35	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ปรากฏว่า

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 คะแนนเฉลี่ยไม่เพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 0.00$)

สัปดาห์ที่ 2 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 1 5.00 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.89$)

สัปดาห์ที่ 3 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 2
6.50 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.13$)

สัปดาห์ที่ 4 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 3
5.50 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.45$)

สัปดาห์ที่ 5 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 4
5.50 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.73$)

สัปดาห์ที่ 6 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการเทศนาในรูปแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 5
1.00 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.80$)

สัปดาห์ที่ 7 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 6
2.00 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.77$)

สัปดาห์ที่ 8 คะแนนเฉลี่ยไม่เพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 7
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.00$)

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม 2.17 คะแนน
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.90$)

สัปดาห์ที่ 2 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 1
4.33 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.85$)

สัปดาห์ที่ 3 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 2 4.00 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.40$)

สัปดาห์ที่ 4 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 3
4.00 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.17$)

สัปดาห์ที่ 5 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 4 7.00 คะแนน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.31$)

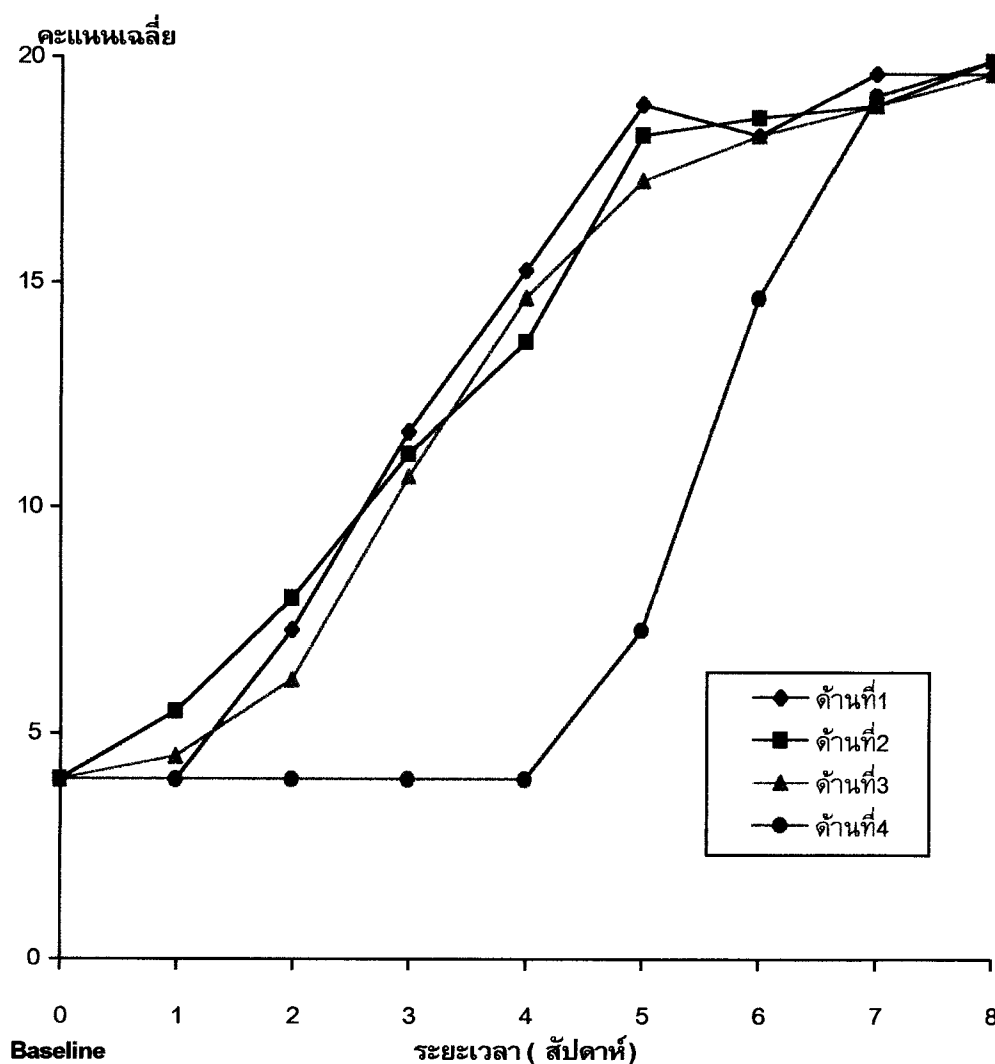
สัปดาห์ที่ 6 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 5
0.50 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.56$)

สัปดาห์ที่ 7 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 6
1.50 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.92$)

สัปดาห์ที่ 8 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสัปดาห์ที่ 7
0.50 คะแนน ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.00$)

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ในด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก เป็นดังนี้

ภาพประกอบ 5 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ของครูปฐมวัยแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ตามภาพประกอบ 5 ปรากฏว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม แยกรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอน ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านที่ 4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ตลอดช่วงระยะเวลาของการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อเทียบกับก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการนำกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับปฐมวัยของแต่ละแห่งซึ่งมีลำดับขั้นการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยรวม ก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน
2. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแยกรายด้าน ได้แก่ การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนได้รับและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 12 คน ของโรงเรียนอนุบาลมณีเฝ้า สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. แนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

- 1) ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกับครูปฐมวัยทั้ง 3 ระดับชั้น (อนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3) ก่อนการทดลอง
- 2) ผู้วิจัยนำแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเข้าไปโรงเรียนในสัปดาห์ที่ 1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และทำความเข้าใจกับครูทั้ง 3 ระดับชั้น (อนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3)
- 3) การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ซึ่งในแต่ละครั้งทีมนิเทศผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตและให้คะแนนในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ในการช่วยพัฒนาการจัดการสอนของครูปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ก่อนและขณะได้รับการนิเทศภายใน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t-test แบบ Dependent โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่าคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงการทดลอง กล่าวคือ ในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากก่อนการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้านได้แก่ ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอน ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่ 4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า ครูปฐมวัยก่อนและขณะใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า

ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอนครูปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านนี้เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาการทดลอง กล่าวคือ ในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 5 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในสัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7, และสัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านนี้เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาการทดลอง กล่าวคือ ในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในสัปดาห์ที่ 5 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านนี้เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาการทดลอง กล่าวคือ ในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านที่ 4 การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยไม่มีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ ในสัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่าเดิมระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 5 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในสัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 7 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยรวมในแต่ละช่วงสัปดาห์เพิ่มขึ้นจากก่อนการได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้น เพราะกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและผู้นิเทศได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นระบบ จากการร่วมกันระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผน การปฏิบัติร่วมปฏิบัติการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และร่วมประเมินผลเพื่อสะท้อนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ทำให้ผู้นิเทศและครูผู้สอนมีโอกาสปรึกษาและร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาแบบกัลยาณมิตร โดยผู้นิเทศพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง โน้มน้าว และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ในการช่วยเหลือครูผู้สอน ช่วยให้ครูผู้สอนค้นพบวิธีที่ดีกว่าในการจัดการเรียนการสอน ค้นพบศักยภาพของตนเอง เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีกำลังใจในการทำงานร่วมกันกับผู้นิเทศ เปรียบเสมือนเป็นการทำลายกระจกที่กั้นระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายลง จากที่ผู้นิเทศจะเป็นผู้ซักถาม เสนอแนะ วิธีการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนการปฏิบัติงาน ให้คะแนน แจ้งข้อบกพร่อง ครูผู้สอนเป็นผู้รับนโยบาย และยังไม่กล้าซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ เปลี่ยนเป็นครูผู้สอน เป็นผู้เสนอปัญหา ซักถาม ร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนการปฏิบัติงาน ประเมินตนเอง สะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้สอนทั้ง 3 ระดับชั้น ดังที่ อัลเลน แกลทเทอร์น (Sergiovanni, T.J. 1995 : 230 ; อ้างอิงจาก Glatthorn. 1984) กล่าวว่าไว้ว่ากระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ครูตกลง ยินยอมพร้อมใจที่จะทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของตน ครูอาจร่วมมือกันในการให้การสังเกตกระบวนการทำงานของกันและกัน จากนั้นจึงร่วมกันอภิปรายปัญหาหรือข้อผิดพลาดในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการ

แบ่งปัน แลกเปลี่ยนแนวคิดและเกร็ดความรู้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งผลให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในช่วงต่างๆ ดังนี้

Baseline, สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 อยู่ในช่วงของการปรับตัวของทั้งผู้นิเทศและครูผู้สอน ยังมีการปิดกั้นตนเองของครูผู้สอนที่เกิดความไม่มั่นใจ เสมือนถูกบังคับให้ร่วมกระบวนการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2537 : 101) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไม่สามารถพัฒนาได้ถ้าเกิดจากการบีบบังคับจากผู้บังคับบัญชา แต่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจะสามารถพัฒนาได้ดี เมื่อเกิดการทำงานฉันทน์เพื่อนร่วมงาน สัปดาห์ที่ 3 และ สัปดาห์ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ระดับชั้นเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน เนื่องจากผู้นิเทศและครูผู้สอนเริ่มปรับตัวและคุ้นเคยกับกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีการเตรียมการและการทำงานเป็นทีม ครูผู้สอนเปิดตนเองเพื่อรับคำแนะนำจากผู้นิเทศมากขึ้น เริ่มเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้สัปดาห์ที่ 5 และ สัปดาห์ที่ 6 ระดับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของทุกระดับชั้นมีการพัฒนาสูงขึ้นมาก เริ่มมีการร่วมอภิปราย ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปรับข้อบกพร่องต่างๆ และใน สัปดาห์ที่ 7 และ สัปดาห์ที่ 8 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสูงที่สุด เพราะ ครูผู้สอนเกิดการทำงานฉันทน์เพื่อนร่วมงานกับผู้นิเทศในทุกกระบวนการทำให้เกิดการพัฒนาทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ฮอย และ ฟอริซท์ (Hoy & Forsyth. 1991 : 47) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนก็คือ การทำงานร่วมกันกับครูเพื่อพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีใช้เพียงการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เป็นการมุ่งผลของการพัฒนาในระยะยาว ความพยายามใดๆ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูจึงต้องอาศัยการสนับสนุนทางด้านสังคมด้วย การนิเทศการสอน จึงควรดำเนินไปในลักษณะของกระบวนการร่วมมือกันในการทดลองการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง และสอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 44) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันให้ได้ผลดีนั้น บุคลากรทุกคนต้อง ร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพัน ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทาง ผู้บริหารและครูต้องมีความรู้สึกสำนึกถึงงานที่มีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน มีความสนใจและความตั้งใจ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางาน ให้มีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิลาฮัน (เทียมจันทร์ ชูสินธุ์. 2539 : 31 ; อ้างอิงจาก Tilahun. 1983 : 2168A) ที่พบว่าการนิเทศภายใน ในลักษณะของการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมนิเทศ การศึกษาจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าการนิเทศในลักษณะที่ใช้อำนาจและการบังคับ

ผลสำเร็จของการร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยและคณะครูในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องเพราะบริบทของโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541) ประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้บริหารที่ส่งเสริมการร่วมกันทำงาน ครูพร้อมที่จะร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนดีขึ้น ครูในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่พร้อมจะพัฒนาตนเองและศึกษาข้อมูลจากแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นเริ่มต้น จะสามารถพัฒนาตนเองได้เร็วกว่าครูในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ที่หันมาให้ความสนใจเมื่อมีตัวอย่างที่ดี ส่งผลให้เด็กได้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์ พบว่า ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนในด้านการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและขณะได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 1 เพิ่มจากก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม 2.00 คะแนน ($t = 1.86$) ในทำนองเดียวกันในสัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7 และในสัปดาห์ที่ 8 ก็มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 9.67 ($t = 2.38$), 9.83 ($t = 3.93$), 10.17 ($t = 2.73$), 14.33 ($t = 4.58$), 8.00 ($t = 3.63$), 7.67 ($t = 3.73$) และ 1.67 คะแนน ($t = 2.16$) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอน ครูปฐมวัยมีการพัฒนาด้านการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอนในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงกว่าก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากครูปฐมวัยที่ร่วมทำวิจัยครั้งนี้มีประสบการณ์เดิมด้านการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอนอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้ร่วมปรึกษา ร่วมคิด และได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขจากผู้นิเทศ ทำให้มีการพัฒนาสูงขึ้นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 และ สัปดาห์ที่ 2 การดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ยังมีข้อบกพร่องหลายข้อ เช่น เขียนจุดมุ่งหมายไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ยากเกินไป กว้างเกินไป และไม่อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก การดำเนินการจัดกิจกรรมยังขาดการให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม ยังกำหนดกิจกรรมแบบครูเป็นศูนย์กลาง การกำหนดกิจกรรมในขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป ไม่สอดคล้องกัน และกำหนดการประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

สัปดาห์ที่ 3 – สัปดาห์ที่ 8 ครูปฐมวัยมีการพัฒนาการจัดทำแผนการเรียนการสอนสูงขึ้น การเขียนจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การกำหนดกิจกรรมและกำหนดการประเมินผล สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ เขียนจุดมุ่งหมายได้เหมาะสม ครอบคลุมทักษะด้านต่างๆ กำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ไม่ยาก – ง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก การกำหนดกิจกรรมในขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป สอดคล้องกันดี มีการกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแทนการกำหนดกิจกรรมที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง การกำหนดการประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับกรมวิชาการ : 2541 ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและได้รับพัฒนาการทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ครูต้องรู้จักการวางแผนและวิธีการเขียนแผนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยมีการพัฒนาการสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงสัปดาห์

สูงกว่าก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก ก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ครูปฐมวัยจะจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเป็นมุมการเรียนรู้ เช่น มุมภาษาและนิทาน มุมวิทยาศาสตร์ มุมบ้าน มุมบทบาทสมมติ มุมไม้บล็อกและมุมเครื่องเล่นสร้างสรรค์ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดปีการศึกษา เด็กจึงได้รับประสบการณ์จากมุมการเรียนรู้เดิมๆ ตลอดปีการศึกษา เมื่อครูปฐมวัยเข้าร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มีการร่วมวางแผนร่วมกันกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ร่วมดำเนินการจัดทำ ทำให้มีการพัฒนาที่ชัดเจนดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 และ สัปดาห์ที่ 2 ครูปฐมวัยเริ่มเปลี่ยนแปลงการสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ เช่น จัดป้ายนิเทศสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น แต่ภายในมุมการเรียนรู้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงมีสภาพเดิมเหมือนช่วงก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

สัปดาห์ที่ 3 ไปจนถึง สัปดาห์ที่ 8 จากการร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องตลอด 2 สัปดาห์ ทำให้ครูปฐมวัยสามารถสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาได้สูงที่สุดในสัปดาห์ที่ 4 เรื่อยไปถึงสัปดาห์ที่ 8 มีการร่วมวางแผน ร่วมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ทุกอย่างการจัดวางไว้ภายในห้องมีเหตุผลและสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก มีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วม ในการปรับเปลี่ยนห้องจัดได้สวยงามดึงดูดสายตา ให้เด็กอยากเรียนสอดคล้องกับหลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งปฏิบัติกล่าวคือ จัดที่ว่าง ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อทำงานอย่างเพียงพอ สามารถเข้าไปใช้ได้ง่ายและปลอดภัย จัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ หลากหลาย และดึงดูดใจ (Feinberg Meriam และหม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา. 2539 : 5)

ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักการจัดสภาพแวดล้อม อันจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยมีการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงสัปดาห์เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

สัปดาห์ที่ 1 และ สัปดาห์ที่ 2 ครูตื่นเต้นกับการที่มีผู้นิเทศเข้าไปมีส่วนร่วมภายในห้อง เกิดความกังวลใจและไม่แน่ใจในการกระทำของตนเองส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ครูกังวลกับเวลาขณะจัดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับเวลาที่ผู้นิเทศกำหนดให้ ครูกังวลกับแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ว่าต้องจัดกิจกรรมตามแผนโดยขาดการคำนึงถึงความสนใจและสมาธิของเด็ก ทำให้บรรยากาศขณะจัดกิจกรรมของครูเป็นเสมือนการปฏิบัติตามหน้าที่

สัปดาห์ที่ 3 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีการร่วมกันปรับ ร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ไข โดยผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็น ผู้นิเทศให้กำลังใจ แนะนำการปฏิบัติที่เหมาะสม ทำให้ครูผู้สอนคลายความกังวล สามารถจัดกิจกรรมได้ดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2545 : 33) ที่กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการสร้างเสริมสมรรถภาพของผู้บริหารและครู เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ ซึ่งเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียน

ให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากขึ้น ยิ้มแย้ม อารมณ์ดี ส่งผลให้เด็กอยากเข้ามาร่วมกิจกรรม ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกปฏิบัติตามความสนใจ ให้กำลังใจ จูงใจ ได้รับความสนใจและเสริมแรงเด็ก เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ วุฒิภาวะของเด็ก สอดคล้องกับ สิริมาภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 12) ที่กล่าวว่า แนวการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมให้เด็กมีชีวิตการเรียนรู้สร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมิได้อยู่ที่ตัวครูเป็นผู้บอกและถ่ายทอด

ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ด้านที่ 4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงสัปดาห์เพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สัปดาห์ที่ 1 – สัปดาห์ที่ 4 ไม่มีการพัฒนา เนื่องจากครูปฐมวัยเข้าใจความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำเมื่อจบภาคเรียน ครูจึงไม่ให้ความสนใจกับการประเมินพัฒนาการ แม้ว่าจะมีการจดบันทึก แต่ขาดการนำบันทึกนั้นๆ ไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นและแก้ไขเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาที่ดีขึ้น

สัปดาห์ที่ 5 – สัปดาห์ที่ 8 เมื่อผู้นิเทศค้นพบว่าครูเข้าใจความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผิดไป จึงมีการร่วมทำความเข้าใจถึงความหมายและแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องร่วมกันใหม่ ส่งผลให้ ครูปฐมวัยมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ มีการประเมินผลเด็กเป็นรายบุคคลเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ โดยการสังเกตพฤติกรรม การจดบันทึก การสะสมงานที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ และนำหลักฐานจากการบันทึกมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม สอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการเด็ก (กรมวิชาการ. : 2540 : 98) การประเมินผลที่นิยมใช้กันมากคือการประเมินผลเด็กโดยการสังเกต ครูต้องเข้าใจโครงสร้างของการประเมินอย่างละเอียดว่าจะประเมินเมื่อไหร่และอย่างไร ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอตามสภาพที่เป็นจริง สอดคล้องกับ บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 10) ที่กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน และควรมีรูปแบบที่เอื้อและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก และแสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีและประพฤติปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ครูผู้สอนได้อาศัยข้อมูล หลักฐานเหล่านั้นสะท้อนภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน อันเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงวิธีการของผู้สอนและวิเคราะห์ วินิจฉัยผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้น การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

จะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เน้นที่การทำงานร่วมกันและถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาในเรื่องอื่นๆ การพัฒนาบุคลากร เป็นส่วน

สำคัญของการพัฒนาทั้งระบบ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 5) สอดคล้องกับคำกล่าว เปิดประชุม การปฏิรูปการศึกษาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (มติชนรายวัน. 2545 : 2) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการ ทำงานเป็นทีมว่า คนไทยมีความสามารถไม่แพ้คนต่างชาติ แต่ขาดการทำงานเป็นทีม ใช้ความรู้สึกรักของ ตนเองเป็นหลักแทนการกำหนดเป้าหมาย (การพัฒนาประเทศ) ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย จึงต้องเน้นการทำงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ครูและผู้บริหารจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่างไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการพัฒนาเด็ก ให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิดและช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอะไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 : 9)

การทำงานเป็นทีมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนางานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่เว้นแม้แต่ งานการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย เพราะการร่วมกันทำงานเป็นทีมและเป็นระบบจะส่งผลถึงเด็ก โดยตรง

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ในช่วงระยะแรกของการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ครูยังไม่มีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ไม่มีการระดมสมองเพื่อวางแผนปฏิบัติการร่วมกันเท่าที่ควร สภาพการส่วนใหญ่ จะเป็นการรับความรู้จากผู้อื่น และนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติโดยยังขาดการทำความเข้าใจ ขาดการอภิปราย ขาดการแสดงความคิดเห็น และขาดความเชื่อมั่นในตนเองอยู่มาก
2. ครูประจำชั้นในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีความสนใจในคู่มือการใช้แบบประเมินและนำมาเป็น แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการทำงานร่วมกันของครูในระดับชั้นนี้ ทำให้มีระดับ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 เนื่องจากการศึกษาหาความรู้ และทำ ความเข้าใจจากคู่มือ ทำให้สามารถเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยให้สามารถปฏิบัติได้ตรงกับจุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้ ส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การร่วมมือกันปฏิบัติงานต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญมาก การร่วมกันปฏิบัติฉันท์เพื่อนร่วมงานโดยไม่ แบ่งแยกระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญในการทำลายกระเจกที่กั้นความเข้าใจให้ ทลายลง เมื่อทั้ง ผู้นิเทศและครูผู้สอนหันมาร่วมมือกันพัฒนาและปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน ก็จะส่งผลให้เกิดการ พัฒนาที่เป็นไปอย่างเป็นระบบมากขึ้น
4. จากการสังเกตในระยะที่ดำเนินการทดลองกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม พบว่า กระบวนการนิเทศภายในระดับชั้นเกิดขึ้น เป็นกระบวนการที่ครูประจำชั้นคิดขึ้นเอง เพื่อประเมินตนเองก่อน

รับการประเมินจากผู้แทน (ฝ่ายบริหาร) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูประจำชั้นเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง หลังจากร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม 2 สัปดาห์

5. ในการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ครูต้องคำนึงถึง อายุ และวุฒิภาวะของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญ เด็กในระดับอนุบาลปีที่ 1 จะมีลักษณะที่แตกต่างจากเด็กในระดับอนุบาลปีที่ 2 และ 3 คือ ลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นครูในระดับอนุบาลปีที่ 1 จึงต้องจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อปรับให้เหมาะสมกับเด็กมากที่สุด

6. ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ต้องเป็นผู้มีใจเปิดกว้าง ร่วมมือกันในทุกเรื่อง ยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นผู้ให้ขวัญและกำลังใจกับครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมต้องดำเนินการอย่างทันท่วงทีและต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบยั่งยืน
2. การจัดกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน ส่งผลถึงเด็กได้เป็นอย่างดี สถานศึกษาต่างๆ ที่สนใจควรนำกระบวนการนี้เข้าไปใช้ และควรใช้อย่างต่อเนื่อง
3. กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมสามารถนำไปปรับใช้กับทุกกิจกรรม เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสงบ กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น
4. กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสามารถนำไปปรับใช้กับทุกสถานศึกษา แต่ควรมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการทำงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน : ด้านร่างกาย, อารมณ์-จิตใจ, สังคม และสติปัญญา ของเด็กหลังจากใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมกับครูแล้ว
2. ควรนำกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้กับการพัฒนาในข้ออื่นๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน
3. ควรทำวิจัยกับครูในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี, สำนักงาน. (2530). รายงานการนิเทศและติดตามผลโครงการส่งเสริมการ
นิเทศภายในโรงเรียน. เอกสาร สปอ. นนทบุรี 35/2530 นนทบุรี : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นนทบุรี.
- การประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงาน. (2534). นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. อุบลราชธานี
: โรงพิมพ์สวัสดิ์ออฟเซท.
- กิตติมา ปรีดีลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2542). รวบรวมบทความกระบวนการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย. โปรแกรมวิชาการ
ศึกษาศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต พ.ย. 2542.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). คู่มือผู้บริหารโรงเรียนผลการดำเนินการนิเทศ
ภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง. เอกสาร
นิเทศก์ ลำดับที่ 52/2541 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). มาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2536). เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.
กรุงเทพฯ : พิมพ์จำกัด.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาเด็กปฐมวัย. (2544). ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์การประเมิน
ระดับก่อนประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2536, กันยายน - ธันวาคม). "แนวการประเมินพัฒนาการด้าน
สติปัญญา," วารสารการวัดผลการศึกษา. 15 (44) : 1.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหาร. (2528). รายงานการสัมมนา
แนวทางการวางแผนการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหาร. (ม.ป.พ.).
- ฉลอง ปิ่นทอง. (2527, พฤษภาคม). "การนิเทศภายในโรงเรียน," วารสารมิตรครู. (26) : 14-17.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2536). การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- "ทักษิณ ไซวิชัน ปฏิรูปการศึกษา กระตุกแม่พิมพ์-นักวิชาการ," (2545, 2 สิงหาคม) มติชนรายวัน. หน้า 2.
- ทศนา เขมมณี. (2544). ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ :
บพิธการพิมพ์.

- เทียมจันทร์ ฐวสินธุ์. (2539). ปัญหาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรวุฒิ ประทุมทรัพย์. (2532). การนิเทศภายในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพรัตน์ ศรีรุ่ง. (2542). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับการ
พัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิกร เพ็ญเวียง. (2538, กรกฎาคม - กันยายน). "การนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนใน
โรงเรียน," สารพัฒนาหลักสูตร. 14 (122) : 47 - 51.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2525). การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟฟิคอาร์ท.
- เนืองนิตย์ จำแก้ว. (2536). การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้
หลักสูตรมัธยมศึกษา สังกัดการประถมศึกษาเขตการศึกษา 7. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การบริหาร
การศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2545). การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2520). คู่มือครูเด็กก่อนเกณฑ์บังคับ. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.
- เบญจา แสงมะลิ. (2520, สิงหาคม). "โลกเด็กนั้นสวยงาม," วิทยาสาร. 19 (43) : 19 - 20.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2534, ตุลาคม). "รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม," ประชาศึกษา. (42) : 16.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ. (2541). ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-8.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย.
- พจน์ เพชรบุรณิน. (2528). การพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัยสถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2544). ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิสิทธิ์ สารวิจิตร. (2529). ยุทธศาสตร์การพัฒนาดนเองและบุคลากรจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก.
กรุงเทพฯ : พงษ์เจริญการพิมพ์.
- ภรณ์ คุรุรัตน์ และวราภ รักสกุลไทย. (2545). กระบวนทัศน์ใหม่ของการศึกษาปฐมวัย.
http://www.Once.go.th/publication/4206001/early_a2.pdf.

- มนตรี จุฬารัตนพล. (2543). รายงานการวิจัยผลกระทบจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ข้อตกลงของรัฐบาลกับธนาคารพัฒนาเอเชีย นโยบายปฏิรูประบบราชการและการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรของประเทศที่มีต่อการศึกษาและบทบาทของคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้และปฏิรูปวิชาชีพครู.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2540, เมษายน). "การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาดลอดชีวิต," สารพัฒนาหลักสูตร. 19 (2) : 18 - 23.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2535). การพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. (2528). การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการดูงาน : เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : ชูติมาการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : พรตวิการพิมพ์.
- (2538ก). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหาร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2538ข). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อาร์ตกราฟฟิค.
- วัชร ชานตะโร. (2533). ความต้องการพัฒนาดตนเองของครูผู้สอนพลศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิชาการ, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (3-6 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540). หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศรีธนา สุริยวงษ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกับพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2541). ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ : ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย, กรมสามัญศึกษา. (2522). คู่มือครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดใหม่. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2540). กลยุทธ์การบริหารเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- ศึกษานิเทศก์, สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. (2544). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กอนุบาล 3 ขวบ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในจังหวัดกาญจนบุรี. เอกสารลำดับที่ 16/2544
ฝ่ายพัฒนาวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.
- สงัด อุทรานันท์. (2527). การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน. เอกสารประกอบการบรรยายการอบรม
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมระดับสูง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- , (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มิตรสยาม.
- , (2533). รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาในประเทศ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ เจริญผล.
- สมชาย มิตรมูลพิทักษ์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในสำหรับผู้
บริหารโรงเรียน. เอกสารลำดับที่ 52/ 2536 สุรินทร์ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุรินทร์.
- สมฤดี เพียรการค้า. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
อ่างทอง. ปรินญาณินท์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. (2541).
แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2537). การนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย. หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 1 :
สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย.
- , (2545). การวัดและประเมินเด็กแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยหน่วยที่ 5
8 : การนิเทศในสถานศึกษา : ภาคผนวก ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดเรกจิโอ
เอมีเลีย. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุเทพ เมฆ. (2540, พฤศจิกายน). "การนิเทศภายในโรงเรียน," การศึกษาเอกชน. 7(70) : 46 – 48.
- , (2541, มกราคม). "การนิเทศภายในโรงเรียน," การศึกษาเอกชน. 7(72) : 37 – 41.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรร. เอกสารการประชุม
ขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ : 31-34 : 10-11 มิถุนายน 2545.
- สุวัฒนา ทัดเทียม. (2538). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดอ่างทอง. ปรินญาณินท์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุเวทิน ไกรนรา. (2542). การใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเสริมสร้างการประสานสัมพันธ์ระหว่างครูปฐมวัยและครูประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- อริภัทร สายนาค. (2542). การศึกษาเจตคติต่อการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะของครูที่ใช้คู่มือการประเมินการปฏิบัติการสอน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อมรชัย ตันติเมธ. (2537). การจัดทำและบริหารแผนโครงการในสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 7 : ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2536, เมษายน - พฤษภาคม). "การนิเทศภายใน : ภาคปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ," สารพัฒนาหลักสูตร. 12 (114) : 57 - 63.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2527). หลักบริหารการศึกษาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปการพิมพ์.
- Atkins, D.H. (2000). Success for life : Developmental and Neuroscience Research implication for Early childhood Education. U.S.A. : University for North Texas.
- Burby-Stock, J. and others. (1996, April). "Rater Agreement Indexes for Performance Assessment," Educational and Psychological Measurement. 56 (2) : 256.
- Fuller, M.L. (1998). Early Childhood Education : Parent participation. Boston : Allyn and Bacon.
- Feinberg, M. และคณะ ปริพัตร ณ อยุธยา. (2539). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ High / Scope. กรุงเทพฯ : โรงเรียนมีนประชาวิทยา 18-20 กรกฎาคม 2539.
- Good. C.V. (1973). Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill. Book Company.
- Good. T.L. & Brophy, J.E. (1987). Looking in classrooms. U.S.A. : Harper & Row, Publisher. Inc.
- Glikman, and Ross, G. (1995). Supervision of Instruction. U.S.A. : Hllyn & Bacon & Simon & Schuster Company.
- Harris, B.M. (1975). Supervisory Behavior in Education. 2nd Ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hill Inc.
- Hoy, W.K. and Forsyth, P.B. (1991). Effective Supervision : Theory into Practice. U.S.A. : McGraw-Hill.
- Hurst, V. (1991). Planning for Early Learning : Education in the first five Years. London : Paul Chapman Publishing Ltd.
- Keidar, R. (2543). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ Raising a Thinking Child. กรุงเทพฯ : โรงแรมวินเซอร์ 15-22 กรกฎาคม 2543.
- Kolk, S. (1991). Factors contributing to teacher satisfaction in professional development activities. [CD-Rom]. Abstract form : Pro-quest file : Dissertation Abstract Item : 9109260.
- Krajewski. Robert J. John S. Martin and John C. Walden. (1983). The Elementary School Principalsip. New York : CBS College Publishing.

- Meggison, D. and Pedler, M. (1992). *Self-development : A facilitator 's guide*. London : McGraw.
- Morrison, G. S. (1992). *Education and Development of infants, Toddlers, and Preschoolers*. U.S.A.. : Scott. Foresman and Company.
- Schouberger, V.L. (1982). *The Effective Supervision, Coordinate and Improvement to the Instructional Activities of the Professional Colleagues*. *Education*. 103 (Winter 1982).
- Sergiovanni, T.J. and Starratt, R.J. (1971). *Supervision Human Perspectives*. U.S.A. : McGraw-Hill.
- , T.J. (1995). *The Principalship : A Reflective Practice Perspective*. U.S.A. : Allyn & Bacon & Simon & Schuster Company.
- Sullivan, S. and Glanz, J. (2000). *Supervision That Improves Teaching*. California : Gawin Press, INC.
- The World Book Encyclopedia*. (1980). Chicago : Field Enterprises Educational Corporation.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบประเมินการพัฒนากาารจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

- คู่มือการใช้แบบประเมิน
- แบบประเมิน

คู่มือการใช้ แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ประกอบด้วย

1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน	4 รายการ
2. การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4 รายการ
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4 รายการ
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4 รายการ

กล่าวคือ

1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น หมายถึง ความสามารถในการเขียนแผนการสอน ได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 , อนุบาลปีที่ 2 และ อนุบาลปีที่ 3 ดังนี้

1.1 เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงตามหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเหมาะสมกับพัฒนาการตรงตามหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมทักษะทางคณิตศาสตร์ ภาษา สังคม วิทยาศาสตร์ ฯลฯ

1.2 กำหนดเนื้อหาตรงตามหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการกำหนดเนื้อหาของเรื่องที่จัดการเรียนการสอนได้ตรงตามหน่วยการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เนื้อหาไม่น้อยหรือมากเกินไป

1.3 กำหนดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม หมายถึง ความสามารถในการจัดการเรียนตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป โดยไม่สับสน

1.4 กำหนดสื่อได้เหมาะสมกับพัฒนาการและเหมาะสมกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกสื่อให้เหมาะสมกับวัย เวลา จำนวน และการใช้สื่อถูกขั้นตอน คำนึงค่าการลงทุนลงแรงในการทำสื่อต่างๆ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่คำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นระเบียบ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นใจ และมีความสุข ดังนี้

2.1 การจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้มีความหมายกับเด็ก หมายถึง การจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และประสบการณ์เดิมของเด็ก เพื่อให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้อย่างมีความหมาย

2.2 อุปกรณ์ประจํามุม มีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง การจัดมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม เช่น

2.2.1 มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกที่มีขนาดรูปร่างต่างๆ กัน พร้อมอุปกรณ์เสริมที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ เช่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง "ธรรมชาติ" จะมีบล็อก และต้นไม้ขนาดและแบบต่างๆ

2.2.2 มุมหนังสือ เป็นมุมที่จัดเตรียมหนังสือที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ บรรยายากเสียบ สบ มีที่นั่งสบายๆ จูงใจให้เด็กอยากเข้าไปใช้เพื่อศึกษาเพิ่มเติม

2.2.3 มุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมประสบการณ์ที่จัดให้เด็กสำรวจสังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ตามหน่วยการเรียนรู้ ฯลฯ

2.3 การใช้พื้นที่ของห้องเรียนได้คุ้มค่า หมายถึง สามารถจัดมุมประสบการณ์ อย่างน้อย 3 – 5 มุม และสามารถใช้เวลาเพื่อให้เด็กจัดกิจกรรมประจำวันได้อย่างเพียงพอกับขนาดกลุ่มเด็ก

2.4 บรรยายากภายในห้องเรียนดึงดูดความสนใจเด็ก หมายถึง การจัดสภาพ ห้องเรียนให้ สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกาย พักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์ กับหน่วยการเรียนรู้การสอน ตามขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ดังนี้

3.1 คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมต้องเหมาะสมกับวัยตรงกับ ความสนใจและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

3.2 เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม หมายถึง การใช้เทคนิคการ บรรยาย การอภิปราย การทดลองปฏิบัติจริง การสาธิต การเรียนรู้โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ เหมาะกับ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วัย และพัฒนาการของเด็ก

3.3 เลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัยจำนวนเด็ก

3.4 จูงใจ เร้าความสนใจ และเสริมแรงเด็ก หมายถึง การยิ้มแย้ม การพยักหน้าเพื่อ กระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม การชมเมื่อเด็กตอบถูก หรือ ทำกิจกรรมสำเร็จ การพูดให้ลองตอบใหม่เมื่อเด็ก ตอบผิด การสบตาเด็กให้ทั่วห้อง การยั่วให้เด็กคิดหาเหตุผล และการชี้ให้เห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็น ส่วนหนึ่งของกิจกรรม ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

4.1 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมเด็ก แต่ละบุคคล

4.2 จัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ หมายถึง การใช้การสังเกต การตอบ คำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก การแสดงความสนใจ ตั้งใจ ขณะครูจัดกิจกรรม

4.3 เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล หมายถึง การเก็บสะสมผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็กเป็นรายคน

4.4 การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการใช้เครื่องมือ และการ จัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน หมายถึง การเตรียมแบบบันทึกพฤติกรรมเด็ก และมีการจัดบันทึกเมื่อเด็กแสดง พฤติกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาการ

ข้อปฏิบัติในการบันทึก

1. บันทึกรายละเอียดของผู้ถูกสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตและประเมินในแบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
3. การสังเกตให้ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน สังเกตครูคนเดียวกัน โดยขั้นการสังเกตและประเมินผลจะใช้เวลา 20 นาที ต่อ ครู 1 คน ดังตารางแสดง สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก

การประเมินระดับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ทำเครื่องหมาย ✓ ที่ระดับความสามารถ

5	หมายถึง	มีข้อปรับปรุงน้อยกว่า 3 ข้อ
4	หมายถึง	มีข้อปรับปรุงน้อยกว่า 4 ข้อ
3	หมายถึง	มีข้อปรับปรุงน้อยกว่า 5 ข้อ
2	หมายถึง	มีข้อปรับปรุงน้อยกว่า 6 ข้อ
1	หมายถึง	มีข้อปรับปรุงน้อยกว่า 7 ข้อ

แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย สำหรับผู้วิจัย
 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ..... ครูคนที่ ..... วันที่สังเกต.....

รายการ	ระดับคะแนน					บันทึกการสังเกต พฤติกรรม
	5	4	3	2	1	
1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น						.....
1.1 เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้						.....
1.2 กำหนดเนื้อหาตรงตามหน่วยการเรียนรู้						.....
1.3 กำหนดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นนำขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม						.....
1.4 กำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก						.....
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก						.....
2.1 การจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก						.....
2.2 อุปกรณ์ประจํามุมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้						.....
2.3 การใช้พื้นที่ของห้องเรียนได้คุ้มค่า						.....
2.4 บรรยากาศภายในห้องเรียนดึงดูดความสนใจเด็ก						.....
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						.....
3.1 คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ						.....
3.2 เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม						.....
3.3 เลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัยและจำนวนเด็ก						.....
3.4 จูงใจ เร้าความสนใจ และเสริมแรงเด็ก						.....
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						.....
4.1 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ						.....
4.2 จัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ						.....
4.3 เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล						.....
4.4 จัดทำการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการใช้เครื่องมือ และมีการจดบันทึก						.....

แบบประเมินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย สำหรับผู้ช่วยผู้วิจัย

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ..... ครูคนที่ ..... วันที่สังเกต.....

รายการ	ระดับคะแนน					บันทึกการสังเกต พฤติกรรม
	5	4	3	2	1	
1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น						.....
1.5 เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้						.....
1.6 กำหนดเนื้อหาตรงตามหน่วยการเรียนรู้						.....
1.7 กำหนดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นนำขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม						.....
1.8 กำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก						.....
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก						.....
2.5 การจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก						.....
2.6 อุปกรณ์ประจํามุมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้						.....
2.7 การใช้พื้นที่ของห้องเรียนได้คุ้มค่า						.....
2.8 บรรยากาศภายในห้องเรียนดึงดูดความสนใจเด็ก						.....
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						.....
3.5 คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ						.....
3.6 เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม						.....
3.7 เลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัยและจำนวนเด็ก						.....
3.8 จูงใจ เร้าความสนใจ และเสริมแรงเด็ก						.....
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						.....
4.5 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ						.....
4.6 จัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ						.....
4.7 เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล						.....
4.8 จัดทำการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการใช้เครื่องมือ และมีการจดบันทึก						.....

ภาคผนวก ข
ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
การพัฒนากับจุดประสงค์ IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างการพัฒนา กับ จุดประสงค์ IOC

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ΣR	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	IOC
1. การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น						
1 เขียนจุดมุ่งหมายถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้	1	1	1	3	3	1
2 กำหนดเนื้อหาตรงตามหน่วยการเรียนรู้	1	0	1	2	3	0.67
3 กำหนดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม	1	1	1	3	3	1
4 กำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก	1	1	1	3	3	1
2. การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก						
5 การจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก	1	0	1	2	3	0.67
6 อุปกรณ์ประจําภูมิมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	1	1	1	3	3	1
7 ใช้พื้นที่ของห้องเรียนได้คุ้มค่า	1	1	1	3	3	1
8 บรรยากาศภายในห้องเรียนดึงดูดความสนใจเด็กให้อยากอยู่	1	1	1	3	3	1
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						
9 คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ	1	1	1	3	3	1
10 เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	3	3	1
11 เลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัย ขนาดของกลุ่มเด็กและคําค่าการลงทุนในการทำสื่ออื่นๆ	1	1	1	3	3	1
12 การจูงใจ เร้าความสนใจ และเสริมแรงเด็ก	1	1	1	3	3	1
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก						
13 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	3	3	1
14 จัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ	1	1	1	3	3	1
15 เน้นการประเมินตามสภาพความเป็นจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล	1	1	1	3	3	1
16 การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการใช้เครื่องมือ และการจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน	1	1	1	3	3	1
รวมคะแนน	16	14	16	46	3	

หมายเหตุ : ผู้เชี่ยวชาญ คือ ศ.ดร.อารี สันตทวี, ดร.วัฒนา มัคคสมัน และ อ.ดาร์รัตน์ พยัคฆ์อุทัย

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N} \quad \text{ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง } IOC = 0.67 \text{ ถึง } 1$$

$$\text{สูตร } \overline{IOC} = \frac{\sum R}{KN} = \frac{46}{16 \times 3} \quad \text{ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง } IOC = 0.95$$

ภาคผนวก ค
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินการ
พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปทุมวีย์

1.1 ศาสตราจารย์ ดร. อารี สันถนวิ

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตบางนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1.2 ดร. วัฒนา มัคคสมัน

ศึกษานิเทศก์ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1.3 อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์

ศึกษานิเทศก์ 8 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวประนอม ทรงสอาด
วันเดือนปีเกิด	4 มกราคม 2503
สถานที่เกิด	เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	3 หมู่ 14 ซอยร่วมศิริมิตร ถนนวิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลมณียา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลมณียา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนต์จอห์น
พ.ศ. 2521	ระดับอาชีวศึกษา โรงเรียนพาณิชยการสิริวิทยุ
พ.ศ. 2525	ศศ.บ. (สื่อสารมวลชน) วิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2539	ค.บ. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร